

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Opisné slovesné vazby vyjadřující počátek slovesného děje v současné španělštině

Vedoucí práce: PhDr. Jana Pešková, Ph.D.

Autor práce: Barbora Kamenská

Studijní obor: SJEMO

Ročník: 3.

2015

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 11. 5. 2015

.....

POĎAKOVANIE

V prvom rade by som sa chcela poďakovať vedúcej bakalárskej práce PhDr. Jane Peškovej, Ph.D za jej cenné rady, pripomienky a hlavne trpezlivosť pri písaní tejto práce. Zároveň by som sa chcela poďakovať mojej matke za jej podporu a dôveru počas celého môjho štúdia.

ANOTACE

Bakalářská práce je zaměřena na výzkum frekvence a užití opisných slovesných vazeb vyjadřujících počátek děje v různých funkčních stylech. Cílem této práce je popis jednotlivých ingresivních a inchoativních opisných slovesných vazeb a jejich následná analýza podle korpusu Španělské královské akademie CREA. Opisné slovesné vazby budou zkoumány na různých stylech, kterými jsou: beletrie, publicistický, odborný a hovorový styl. Na základě daných výsledků budeme zjišťovat u každé opisné slovesné vazby její frekvenční užití v každém funkčním stylu. Výsledky budou zaznamenány v tabulkách a grafech. Na závěr práce budou zjištěné výsledky (na základě korpusu CREA) porovnány s teorií českých, slovenských a španělských lingvistů.

ANNOTATION

This Bachelor Thesis is focused on the research of frequency and the use of verbal periphrases expressing the beginning of an action in various functional styles of language. The aim of this thesis is to describe ingressive and inchoate verbal periphrases and thereafter to analyse them according to corpus of Spanish royal academy CREA. The verbal periphrases will be investigated in various functional styles of language such as: fiction, journalist, technical, and colloquial style. On the basis of obtained results we will find out the frequency of every single verbal periphrases in every researched functional style of language. The observations are summarized in graphs and tables. In the end of the thesis the results will be compared with the theory of Czech, Slovak and Spanish linguists.

Obsah

Zoznam tabuliek	8
Zoznam grafov	8
Úvod	9
TEORETICKÁ ČASŤ.....	11
1. Koncept opisnej slovesnej väzby	11
1.1 Čo je opisná slovesná väzba.....	11
1.2 Klasifikácia opisných slovesných väzieb.....	12
1.3 Slovesné väzby a ustálené slovné spojenia	14
2. Perífrasis verbales v ponímaní rôznych autorov	16
2.1 Problém terminológie	16
2.1.1 Perífrasis verbales podľa Leonarda Goméza Torrega.....	16
2.1.2 Významy opisných slovesných väzieb.....	19
2.2 Prémorfologické útvary podľa Bohumila Zavadila	20
2.3 Frases verbales.....	21
2.4 Zhrnutie kapitoly.....	23
3. Inchoatívne a ingresívne opisné slovesné väzby	23
3.1 Význam ingresívnosti a inchoatívnosti.....	23
3.2 Klasifikácia opisných slovesných väzieb vyjadrujúcich počiatok.....	25
3.2.1 Ir a + infinitív.....	26
3.2.2 Formy vyjadrenia počiatku deja typu empezar a + infinitív	29
3.2.2.1 Ponerse a + infinitív.....	29
3.2.2.2 Echar(se) a + infinitív.....	30
3.2.2.3 Romper a + infinitív.....	30
3.2.3 Pasar a + infinitív.....	30
3.2.4 Meterse a + infinitív.....	31
3.2.5 Liarse a + infinitív	31
3.2.6 Empezar por, comenzar por, principiar por + infinitív.....	32
3.2.7 Slovesné väzby so slovesom ESTAR.....	32
3.2.8 Salir + gerundium.....	33

3.2.9	Ir + gerundium.....	33
3.3	Inchoatívne opisné slovesné väzby na území Latinskej Ameriky	33
4.	Zhrnutie teoretickej časti	34
PRAKTICKÁ ČASŤ		37
5.	Ingresívne opisné slovesné väzby	39
5.1	Ir a + infinitív	39
5.2	Estar a punto de + infinitív	41
5.3	Estar para + infinitív, estar por + infinitív	42
6.	Inchoatívne opisné slovesné väzby	44
6.1	Empezar por, comenzar por, principiar por + infinitív	44
6.2	Empezar a, comenzar a, principiar a + infinitív	45
6.3	Formy vyjadrenia väzby empezar a + infinitív	49
6.3.1	Ponerse a + infinitív	49
6.3.2	Echar(se) a + infinitív	52
6.3.3	Romper a + infinitív	54
6.3.4	Sémantický rozdiel vyjadrenia typu väzby empezar a + infinitív	56
6.4	Liarse a + infinitív	57
6.5	Meterse a + infinitív	58
7.	Polo opisné slovesné väzby	58
7.1	Pasar a + infinitív	58
7.2	Salir + gerundium	60
7.3	Ir + gerundium	61
8.	Analýza opisných slovesných väzieb vyjadrujúcich počiatok deja.....	61
ZÁVER		63
RESUMÉ		65
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY		67
PRÍLOHY		69

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1 Výsledky frekvenčnej analýzy opisnej slovesnej väzby ponerse a + infinitív so slovesami gastronomických textov.....	51
Tabuľka 2 Frekvenčná analýza opisnej slovesnej väzby echar a + infinitív s jej najpoužívanejšími slovesami	53
Tabuľka 3 Frekvenčná analýza opisných slovesných väzieb z rovnakého sémantického poľa so slovesami reír a llorar.....	57
Tabuľka 4 Frekvenčná analýza polo opisnej slovesnej väzby ir + gerundium s danými slovesami.....	61

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1 IR A + INFINITÍV 3. os. sg	40
Graf 2 IR A + INFINITÍV 3. os. pl.....	40
Graf 3 ESTAR A PUNTO DE + INFINITÍV	42
Graf 4 ESTAR PARA + INFINITÍV	43
Graf 5 ESTAR POR+ INFINITÍV.....	43
Graf 6 Porovnanie perifráz	45
Graf 7 EMPEZAR A + INFINITÍV 3. os. sg.....	46
Graf 8 EMPEZAR A + INFINITÍV 3. os. pl.....	46
Graf 9 COMENZAR A + INFINITÍV 3. os. sg.....	47
Graf 10 COMENZAR A + INFINITÍV 3. os. pl	47
Graf 11 Frekvenčná analýza	48
Graf 13 PONERSE A + INFINITÍV 3. os. sg	51
Graf 14PONERSE A + INFINITÍV 3. os. pl.....	52
Graf 15 ECHARSE A + Infinitiv 3. os. sg	53
Graf 16 ECHARSE A + Infinitiv 3. os. pl.....	54
Graf 17 ROMPER A + INFINITÍV 3. os. sg.....	55
Graf 18 ROMPER A + INFINITÍV 3. os. pl	55
Graf 19 PASAR A + INFINITÍV 3. os. sg	59
Graf 20 PASAR A + INFINITÍV 3. os. pl.....	60

ÚVOD

Opisné slovesné väzby sú zaujímavým gramatickým javom, ktorý lingvisti skúmajú z viacerých aspektov, zároveň sú neodmysliteľnou súčasťou komunikácie. Niektoré opisné slovesné väzby majú prevahu v hovorovom jazyku a iné zase v odbornom jazyku. V mojej bakalárskej práci sa budem venovať opisným slovesným väzbám, ktoré vyjadrujú počiatok deja. Jednotlivé väzby budem porovnávať v rôznych typoch textoch a skúmať ich frekvenciu a užitie.

Práca je rozdelená štandardne na dve časti teoretickú a praktickú, pričom vychádzam z literatúry českých, slovenských a španielskych autorov, ktorí sa danej problematike vo svojich publikáciách venovali.

Teoretická časť sa skladá zo 4 kapitol, v ktorých sa zameriavam na vysvetlenie pojmu a konceptu opisnej slovesnej väzby v ponímaní rôznych autorov, zaoberá sa problémom terminológie, ktorý sa u takmer každého autora líši. Jadrom teoretickej časti je klasifikácia opisných slovesných väzieb vyjadrujúcich počiatok deja. Tieto perifrázy sú charakterizované predovšetkým podľa španielskych autorov ako Fente Gómez, Gómez Torrego a Gili Gaya. V tejto kapitole sa venujem charakteristike každej perifrázy a zároveň popisujem jednotlivé rozdiely v použití daných väzieb z ich sémantického hľadiska.

V praktickej časti pracujem priamo s korpusom Španielskej kráľovskej akadémie, na základe ktorého analyzujem ingresívne a inchoatívne slovesné väzby. V tejto časti pracujem s typmi textov rôzneho žánru (beletria, odborné texty, publicistické texty a hovorový jazyk). Po dôkladnej analýze textov porovnávam medzi sebou opisné slovesné väzby – ich frekvenciu a užitie v daných štýloch. Získané výsledky sú zaznamenané v grafoch a tabuľkách, ktoré interpretujú frekvenčnú analýzu. Ďalej sa v tejto časti zameriavam na skupinu opisných slovesných väzieb patriacu do rovnakého sémantického poľa, kde sú opisné slovesné väzby skúmané rôznymi slovesami.

V závere práce sú zhrnuté poznatky výskumu a konfrontované jednotlivé hypotézy autorov s vlastným výskumom, ktorý bol realizovaný korpusom Španielskej kráľovskej akadémie CREA. Prácu takisto dotvárajú klasifikácie opisných slovesných väzieb vyjadrujúcich počiatok slovesného deja podľa českých a španielskych autorov na základe

schématických tabuliek. V neposlednom rade bude do práce zahrnutá aj vlastná klasifikácia skúmaných opisných slovesných väzieb v podobe tabuľky, ktorú nájdeme v prílohách.

TEORETICKÁ ČASŤ

1. Koncept opisnej slovesnej väzby

1.1 Čo je opisná slovesná väzba

Na vyjadrenie rôznych dejov častokrát nestačí jedno sloveso, ak sa ľudia pri komunikácii chcú čo najpresnejšie vyjadriť, vo väčšine prípadov im pri tom pomáhajú opisné slovesné väzby. Pod pojmom opisná slovesná väzba (*perífrasis verbal*)¹, tak ako v španielčine aj v češtine či slovenčine, rozumieme spojenie dvoch alebo viacerých slovies, ktoré tvoria jeden predikát. Králová² tvrdí, že tieto väzby vznikajú spojením polopomocného slovesa s infinitívom, gerundiom alebo participiom, pričom pojem „polopomocné“³ označuje sloveso, ktoré je v inom kontexte plnovýznamové. Toto polopomocné sloveso nesie základné morfológické informácie ako sú osoba a číslo, spravidla býva vyčasované vo všetkých spôsoboch a slovesných časoch. Druhé sloveso tzv. „hlavné“ (*verbo auxiliado o principal*)⁴ musí byť v neurčitom slovesnom tvare – infinitív, gerundium alebo prídavné. Práve táto koherentná konštrukcia dáva väzbe význam. Vo vete „*Los alumnos tienen que estudiar dos lecciones más.*“ nájdeme iba jeden predikát „*tienen que estudiar*“, hoci sa veta skladá z dvoch slovies *tener* a *estudiar*. Ak by sme ju chápali ako vetu s dvoma predikátmi, nedávala by zmysel. Navyše neurčité slovesné tvary (infinitív, gerundium, participium) sa viažu na podmet a ďalšie vetné členy (*El niño se puso a llorar - * el tren se puso a llorar*)⁵. Slovesné väzby vznikajú spojením hlavného a pomocného slovesa, teda priamym spôsobom. V niektorých prípadoch sa medzi pomocné sloveso a neučitý slovesný tvar vsúva predložka *a*, *de* (*empieza a llover*) alebo spojka *que* (*tiene que cocinar*).

Sylva Hamplová vo svojej publikácii⁶ uvádza, že funkciu pomocného slovesa (*verbo auxiliar*) môžu vykonávať slovesá modálne (*deber, tener*), fázové (*empezar, acabar atd.*),

¹ Vid'. Leonardo GÓMEZ TORREGO: *Gramática didáctica del español*, Madrid, Ediciones SM 1997; str. 192

² KRÁLOVÁ, Jana a kol.: *Moderní gramatika španělštiny*, Fraus, Plzeň 1999; str. 122

³ Autorka namiesto tradičného termínu pomocné sloveso, používa termín polopomocné sloveso, pretože toto sloveso môže byť použité v inom kontexte ako plnovýznamové sloveso a pritom nestráca svoj pôvodný lexikálny význam.

⁴ Leonardo GÓMEZ TORREGO preferuje terminológiu „verbo auxiliado“. V jeho publikáciách sa stretávame hlavne s týmto názvom.

⁵ Leonardo GÓMEZ TORREGO: *Gramática didáctica del español*, Madrid, Ediciones SM 1997; str. 192

⁶ Sylva HAMPLOVÁ: *Stručná mluvnice španělštiny*. Praha, Academia nakladatelství Československé akademie věd 1985; str. 246

ale aj plnovýznamové (napr. *ir, llevar, venir*), ktoré strácajú alebo majú oslabený svoj pôvodný význam.

1.2 Klasifikácia opisných slovesných väzieb

Podľa Goméza Torrega⁷ slovesné väzby rozdeľujeme do dvoch skupín a to na základe formálnej stránky alebo významu. Z formálneho hľadiska tam patrí infinitívna slovesná väzba (*Debe de estar en casa*), väzba s gerundiom (*Estaba lloviendo*) a slovesná väzba s participiom (*Lleva leídas tres páginas*). V tejto klasifikácii je hlavným slovesom vždy neurčitý slovesný tvar (infinitív, gerundium alebo prídavné). Z hľadiska významu delí tento autor slovesné väzby podľa povahy deja (*acción verbal*) a modality (*modalidad*).

Španielčina má veľké zastúpenie opisných slovesných väzieb, ktoré vyjadrujú rôzne slovesné deje, ako sú napríklad začiatok, priebeh či ukončenie deja. Z hľadiska modality vyjadrujú pravdepodobnosť, naliehavosť alebo odhodlanosť.

Prvou významnou skupinou sú opisné slovesné väzby vyjadrujúce počiatok deja (*perífrasis incoativas*), tejto skupine sa budeme podrobnejšie venovať v tretej kapitole. Do ďalšej skupiny zaraďujeme opisné slovesné väzby vyjadrujúce priebeh, trvanie a pokračovanie slovesného deja (*perífrasis durativas y progresivas*), ktoré sa najčastejšie spájajú s gerundiom so slovesami *ir, andar, llevar, seguir, venir, quedar(se)* prípadne ich nájdeme s prídavným (*Tengo pensado ir a la playa*).

Tieto opisné slovesné väzby vyjadrujú priebeh deja, ktorý sa zároveň postupne vyvíja (*Ando preguntando a todo el mundo por el restaurante “Cuatro gatos” pero nadie lo conoce – Sptujem sa každého na reštauráciu „Cuatro gatos“, ale nikto ju nepozná*).

Pre opakovanie deja (*perífrasis frequentativas e iterativas o repetitivas*) používame najčastejšie slovesnú väzbu „*volver a + infinitív*“, ktorá vyjadruje opakovanie deja alebo nejakej činnosti (*María te ha vuelto a llamar – Mária ti znovu volala*). Túto väzbu prekladáme v slovenčine príslovkami „znovu, opäť, zase, ešte raz“. Pre vyjadrenie pravidelného opakovania deja španielčina používa väzbu „*Soler + infinitív*“, ktorú prekladáme ako „mať niečo vo zvyku, zvyčajne“ (*Todos los domingos suele ir a la misa –*

---

⁷ Leonardo GÓMEZ TORREGO: *Gramática didáctica del español*, Madrid, Ediciones SM 1997; str. 193 – 196

Každú nedeľu má vo zvyku ísť na omšu).

Bohatou skupinou sú opisné slovesné väzby vyjadrujúce ukončenie alebo prerušenie deja (*perífrasis terminativas*), tie sa často spájajú práve s infinitívom. Jednou z charakteristických a vysoko používaných opisných slovesných väzieb je „*Acabar de + infinitív*“, ktorá vyjadruje ukončenie a uzavretie daného deja. Častokrát túto opisnú slovesnú väzbu prekladáme predponami ako sú: *do-*, *pre-*. (*¿Ya has acabado de leer el libro? – Už si prečítal knihu?*) Význam slovesa „*acabar*“ môžeme nahradiť slovesom „*terminar*“. Táto opisná slovesná väzba zároveň vyjadruje bezprostrednú minulosť, prekladnú príslovkou „*práve*“. (*Te acabo de mandar un mensaje – Práve som ti poslal správu*). V zápornej konotácii sa používa veľmi často, kde veta vyjadruje, že dej nebol ukončený, a má výpovednú hodnotu neistoty a rozporuplnosti (*Estas ideas tuyas no acaban de convencerme – Tieto tvoje myšlienky ma úplne nepresvedčili*). Opisná slovesná väzba „*dejar de + infinitív*“ označuje prerušenie deja, aj keď dej nebol ešte ukončený (*He dejado de fumar – Prestal som fajčiť*). Zaujímavou väzbou je aj „*Llegar a + infinitív*“, ktorá vyjadruje dovŕšenie, zakončenie daného deja (*Al final llegó a ser director – Napokon sa stal režisérom*).

Do ďalšej skupiny delenia opisných slovesných väzieb patria väzby vyjadrujúce nutnosť či povinnosť (*perífrasis de obligación o necesidad*) patria tam väzby: „*tener que + infinitív*“, „*haber de + infinitív*“, „*haber que + infinitív*“ a „*deber + infinitív*“. Veľmi frekventovanou opisnou slovesnou väzbou tejto skupiny je väzba „*tener que + infinitív*“, ktorá vyjadruje nutnosť vykonať nejaký dej podobne ako väzba „*deber + infinitív*“ (*Tenemos que/ debemos salir – Musíme odísť*).

Poslednú skupinu tvoria opisné slovesné väzby, ktoré vyjadrujú pravdepodobnosť alebo domnienku (*perífrasis de posibilidad o probabilidad*). Do tejto skupiny zaradíme väzbu „*Deber de + infinitív*“, ktorú prekladáme príslovkou „*asi*“ (*Deben de ser las dos – Asi budú dve hodiny*). Takisto sa vyskytuje v tejto skupine aj spomínaná väzba „*tener que + infinitív*“, ktorá v tomto prípade vyjadruje určitú pravdepodobnosť.

1.3 Slovesné väzby a ustálené slovné spojenia

Ako hovorí Goméz Torrego vo svojej publikácii⁸, opisné slovesné väzby by sme nemali zamieňať za ustálené slovné spojenia, v španielskom jazyku sú to tzv. *locuciones verbales*. Tieto ustálené slovné spojenia majú podobnú tvorbu ako opisné slovesné väzby, skladajú sa z viacerých slov, pričom aspoň jedno z nich musí byť sloveso. Takisto ako slovesná väzba, tvorí ustálené slovné spojenie iba jeden predikát, jednotlivé segmenty nie je možné od seba oddeliť, pretože by stratili svoj význam. Každé jedno slovné spojenie má svoj vlastný význam, v žiadnom prípade nie je nositeľom nového významu pre dané sloveso. Medzi základné rozdiely ustáleného slovného spojenia a opisnej slovesnej väzby zaradujeme, že k ustálenému slovnému spojeniu môžeme pridať sloveso alebo akúkoľvek gramatickú časť, pričom v slovesných väzbách pridávame vždy iba sloveso. Ďalej Goméz Torrego vysvetľuje: „ *En la locución, no hay posibilidad de segmentación sintáctica. En la perífrasis, siempre se procede a la segmentación en verbo auxiliar y verbo auxiliado o principal.*“ Ustálená jednotka nedovoľuje žiadnu lexikálnu ani štrukturálnu zámenu, pričom slovesné väzby sa lexikálne môžu obmieňať, aj keď štrukturálne nie.

Význam ustálenej jednotky je vždy nový, u slovesných väzieb nositeľom významu je hlavné sloveso, ktoré je modifikované pomocným. Pre lepšie pochopenie si uveďme príklad, na ktorom vidíme jasný rozdiel, že ustálené slovné spojenie *echar a perder* znamená „pokaziť niečo“ a *echarse a llorar*, je opisná slovesná väzba. Celá táto konštrukcia má rovnaký význam ako hlavné sloveso *llorar*, teda jej lexikálny význam zostáva neporušený.

Poznáme dva typy ustálených slovných spojení, prvým, sú také, ku ktorým pridávame k slovesu iný slovný druh a k druhému typu pridávame sloveso ku slovesu, ktoré je zároveň skutočným jadrom predikátu. Toto druhé sloveso sa často vyskytuje v neurčitom slovesnom tvare, čo zapríčiňuje podobnosť medzi ustálenými jednotkami a opisnými slovesnými väzbami, teda ich vonkajšia a formálna štruktúra je rovnaká („*Lo vas a echar a perder*“), ale ich funkčná štruktúra je odlišná. (*Echo de menos a mis amigos = añoro a mis amigos*). V prípade, že vonkajšia a formálna štruktúra ustálených slovných spojení a slovesných väzieb

---

⁸ Leonardo GÓMEZ TORREGO: *Perífrasis verbales*, ARCO/LIBROS, S.A., Madrid 1988; str. 23

je rovnaká, je lepšie nazývať ich ustálené slovné spojenia, pretože keby sme zámenu *lo*, ktoré je predmetom slovesa *echar*, zmenili syntaktické poradie bola by veta agramatická (*Lo eché a perder - *Eché a perderlo*).

Treba si uvedomiť, že v ustálených slovných spojeniach prvé sloveso, tak ako je to u ostatných slovesných väzieb, nikdy nie je nositeľom času, spôsobu, aspektu ani štylistiky. Ďalšou zaujímavou skupinou sú slovesné konštrukcie, ktoré by sme podľa Goméza Torega nemali považovať ani za ustálené slovné spojenia ani za opisné slovesné väzby. Ide napr. o hovorové výrazy (*Va y dice que ...*) idiomy, ktoré v spojitosti s gerundiom majú metaforický charakter (*Salir pitando*) či konštrukciu (*Darle a uno por + infinitív*).

Vzhľadom k tomu, že cieľom našej práce nie je skúmanie ustálených slovných spojení, nebudeme sa touto problematikou detailnejšie zaoberať. Autor nás iba upozorňuje, aby sme si, na prvý pohľad, tieto podobné konštrukcie nezamieňali, pretože ide o formálne podobné konštrukcie, ale sú funkčne odlišné.

Na záver kapitoly je potrebné dodať, že opisné slovesné väzby majú v španielčine svoje pevné miesto a sú neoddeliteľnou súčasťou každodennej konverzácie. Autori ich klasifikujú z rôznych aspektov, konkrétne z významového hľadiska na modálne (vyjadrujúce možnosť, nutnosť, naliehavosť) a podľa povahy slovesného deja (začiatok, priebeh, koniec) a formálneho hľadiska podľa toho či sa spájajú s neurčitkom (väčšina opisných slovesných väzieb), gerundiom alebo prídavných. Ich bohaté zastúpenie mnohokrát spôsobuje problémy v preklade, hlavne do jazykov typologicky odlišných, ako sú napríklad jazyky slovanské. V slovenčine aj češtine im odpovedajú prípony („*Se echó a correr – Rozbehol sa*“), príslovky („*Acabo de volver a casa – Práve som prišiel domov*“) či väzby slovesa s podstatným menom („*Se puso a trabajar rápidamente – Dal sa rýchlo do práce*“), ale aj opisné väzby s neurčitým spôsobom („*De repente empezó a llover – Zrazu začalo pršať*“). Autori upozorňujú, že nie každá verbálna konštrukcia môže byť opisnou slovesnou väzbou, aj keď formálne tomu všetko nasvedčuje. Takisto treba rozlišovať význam opisnej slovesnej väzby v závislosti od predložky, ktorou je spojené pomocné a plnovýznamové sloveso (*empezar a – empezar por, deber – deber de atd.*)

2. Perífrasis verbales v ponímaní rôznych autorov

2.1 Problém terminológie

Je každá štruktúra, majúca charakter opisnej slovesnej väzby, naozaj opisnou slovesnou väzbou? Mnoho autorov si položilo túto otázku pri písaní svojich prác. Avšak opisné slovesné väzby, ktoré poznáme v španielčine pod názvom *perífrasis verbales*, nenájeme vždy pod týmto názvom. Každý autor pri zistení nových faktov v danej problematike, obohatil svoje poznatky novou terminológiou. A tak ako na každý problém sa dá pozrieť z niekoľkých uhlov, a teda chápať ho z rôznych perspektív, tak rovnako pribúda terminológia v oblasti opisných slovesných väzieb. V tejto kapitole si priblížime pohľady niektorých autorov na danú problematiku a ich ponímanie a klasifikáciu opisných slovesných väzieb.

2.1.1 Perífrasis verbales podľa Leonarda Goméza Torrega

Azda najpodrobnejšie sa problematike opisných slovesných väzieb venoval Leonardo Goméz Torrego. Vo viacerých publikáciách⁹ definuje celkový koncept opisnej slovesnej väzby a jej delenie. Hneď v úvode jednej zo svojich publikácií definuje opisné slovesné väzby ako: „*Construcciones sintácticas, construidas por dos o más verbos, de los que al menos uno es auxiliar, y el último auxiliado (o principal). Éste ha de aparecer en una forma no personal (infinitivo, gerundio o participio).*“¹⁰ V tejto definícii sa stretávame hneď s niekoľkými autorovými pojmami odkazujúcimi sa na sloveso. Prvým slovesom je tzv. „*verbo auxiliar*“, ktoré prekladáme ako pomocné sloveso. Avšak niektorí autori ako Jana Králova¹¹, Jiří Černý¹² či Ladislav Trup¹³ označujú toto sloveso za polopomocné

---

⁹ Leonardo GÓMEZ TORREGO: *Gramática didáctica del español*, Madrid, Ediciones SM 1997; str 192- 197.
Leonardo GÓMEZ TORREGO: *Los verbos auxiliares. Las perífrasis verbales de infinitivo*, In: BOSQUE, Ignacio; DEMONTE, Violeta, Espasa, Gramática Descriptiva de la Lengua Española, Madrid, Espasa, 1999, str. 3323 – 3388

Leonardo GÓMEZ TORREGO: *Perífrasis verbales*, ARCO/LIBROS, S.A., Madrid 1988;

¹⁰ Leonardo GÓMEZ TORREGO: *Gramática didáctica del español*, Madrid, Ediciones SM 1997; str. 192

¹¹ Jana KRÁLOVÁ a kol.: *Moderní gramatika španělštiny*, Fraus, Plzeň 1999;

¹² Jiří ČERNÝ: *Morfología española*, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2000

¹³ Ladislav TRUP: *Gramatika španielčiny I. Výslovnosť, pravopis, morfológia*, Letra, Bratislava 1997

(*semiauxiliar*), pretože toto sloveso nestráca vždy celkom svoj pôvodný lexikálny význam¹⁴. Pomocné sloveso je nositeľom všetkých gramatických kategórii slovesa – osoby a čísla a časuje sa. Druhým slovesom je tzv. „*verbo auxiliado*“ ktoré má vo vete funkciu neurčitého slovesného tvaru – infinitív, gerundium, prídavné. Obe slovesá sú jadrom predikátu, teda pomocné sloveso sa nezaobíde bez hlavného a naopak. Spolu sú nositeľmi významu syntaktickej štruktúry („*En invierno suele nevar*“).

Treba si uvedomiť, že nie vždy tento vzťah platí. Gómez Torrego to demonštruje na vete „*Esto viene a costar unos mil euros*“, kde prísudkom vety je celá opisná slovesná väzba „*viene a costar*“. Avšak vo vete „*Juan viene a estudiar a mi casa todos los días*“ sú slovesa „*viene*“ a „*estudiar*“ v podrad'ovacom vzťahu, každé z nich je jadrom predikátu.

Ďalej sa v Gómez Torregových publikáciách stretávame so španielskym pojmom „*verbo gramaticalizado*“, ktorým autor chce povedať, že pomocné sloveso (*verbo auxiliar*) by malo čiastočne alebo úplne stratiť svoj pôvodný význam. Avšak táto podmienka nie je vždy splnená, pretože nájdeme pomocné slovesá, ktorých pôvodný význam ostáva zachovaný, z ingesívnych opisných slovesných väzieb je to napríklad sloveso *empezar* + *infinitív*. Môžeme dedukovať, že to je možno dôvodom, prečo iní autori pomocné sloveso nazývajú práve polopomocným.

Gómez Torrego sa ďalej zaoberal javom gramatikalizácie, jeho výsledky sa opierajú o poznatky lingvistu Roca Ponsu, ktorý tvrdí, že modálne slovesá nestratili svoj pôvodný lexikálny význam. Ako tvrdí Gómez Torrego, mnohí lingvisti často nevedia nájsť jednoznačnú odpoveď v otázkach gramatikalizácie slovesa. Gómez Torrego vo svojej publikácii¹⁵ cituje práve Roca Ponsu, ktorý definuje význam opisnej slovesnej väzby veľmi nejednoznačným spôsobom:

„*Se entenderá por perífrasis verbal la unión de un verbo auxiliar o gramaticalizado (...) – con una forma nominal de un verbo conceptual.*“¹⁶

Napriek tomu, že Gómez Torrego je zástancom gramatikalizácie, neaplikuje ju, naopak na

---

¹⁴ pozn. autora: Pri použití pomocného slovesa v opisnej slovesnej väzbe, nadobúda dané sloveso iné sémantické hodnoty napr. väzba „*tener que*“ znamená musieť, ale v prípade polopomocného slovesa, si sloveso zachováva istý význam, ako keby sa správalo ako plnovýznamové sloveso napr. väzba „*empezar a + infinitív*“ vyjadruje počiatok deja, ide o inchoatívnu slovesnú väzbu, ale nesie so sebou zároveň svoj pôvodný význam plnovýznamového slovesa začať.

¹⁵ Leonardo GÓMEZ TORREGO: *Perífrasis verbales*, ARCO/LIBROS, S.A., Madrid 1988; str. 13.

¹⁶ Leonardo GÓMEZ TORREGO: *Perífrasis verbales*, ARCO/LIBROS, S.A., Madrid 1988; str. 13.

opísanie slovesných väzieb používa formálne postupy (*procedimientos formales*), na základe ktorých zisťuje, či sa jedná o opisnú slovesnú väzbu alebo nie. V práci si uvedieme niektoré autorove postupy, ktorými skúma prítomnosť opisných slovesných väzieb.

Jedným z postupov je zistenie syntaktickej povahy neurčitého slovesného tvaru, tým, že nahradíme neurčitý slovesný tvar mennou kategóriou. Vo vete „*Juan tiene que presentar el carné*“ nemôžeme nahradiť infinitív mennou formou (*Juan lo tiene).

Oproti tomuto príkladu autor uvádza ďalší príklad, ktorý ale nie je opisnou slovesnou väzbou, pretože v tomto prípade je možné vykonať substitúciu. „*Juan desea presentar el carné*“, infinitív slovesa *presentar* nahradíme mennou väzbou „*lo*“ („*Juan lo desea presentar*“), tak veta v tomto prípade dáva logický, gramatický i sémantický význam.

Ďalším postupom na odhalenie opisnej slovesnej väzby je transformácia opytovacej vety prostredníctvom zámena „*qué*“. Avšak pri tejto premene je nutné pridať k pomocnému slovesu sloveso *hacer*, aby mala veta zmysluplný a gramatický význam (¿*Qué puede hacer Juan?*“). Táto transformácia neplatí vo vetách, kde nie je prítomná opisná slovesná väzba (¿*Qué prefiere Juan?*“).

Medzi ďalšie postupy patrí substitúcia infinitívu inou väzbou, ktorá nie je opisnou slovesnou väzbou, najčastejšie ide o vedľajšiu vetu predmetovú. Túto teóriu autor demonštruje na príklade „*Dejé jugar a los niños*“. Vo vete vidíme dve slovesá „*dejé*“ vyjadrujúce 1. osobu jednotného čísla a neurčitok „*jugar*“ Túto konštrukciu nie je možné nahradiť žiadnym podstatným menom (*„*Dejé la jugada*“), zámenom (*„*Lo dejé a los niños*“), ba dokonca ani opytovacím zámenom „*qué*“ („¿*Qué dejé a los niños?*“). Neurčitok môžeme nahradiť vedľajšou vetou („*Dejé que los niños jugaran*“). Transformácia upevňuje význam hlavného slovesa „*dejé*“ a infinitív ho iba dopĺňa, a teda v tomto prípade sa nejedná o opisnú slovesnú väzbu.

Ďalšou pomôckou je fakt, že pomocné slovesá (*verbos auxiliares*) sa často spájajú s neosobnými slovesami (*ocurrir, suceder*) a so slovesami vyjadrujúce meteorologické javy (*llover, nevar*). Uvedme si to praxi na príklade „*Puede llover*“, ale nemôžeme povedať *„*Desea llover*“.

Inou metódou na zistenie prítomnosti opisnej slovesnej väzby je pridať do vety vzťažné zámeno „*lo que*“ a sloveso „*ser*“ v tretej osobe singuláru. Vetu „*El niño desea salir*

de casa“ môžeme pozmeniť „*Lo que el niño desa es salir de casa*“, avšak vetu „*El niño suele salir de casa*“ nemôžeme zmeniť, pretože veta bude agramatická „**Lo que el niño suele es salir de casa*“.

2.1.2 Významy opisných slovesných väzieb

Už sme si priblížili, že opisné slovesné väzby vyjadrujú počiatok, priebeh či koniec deja, no môžu mať ďalšie dôležité významy a to temporálny, aspektuálny, modálny alebo štylistický. Z inchoatívnych väzieb má temporálny význam väzba *ir a + infinitív* a *estar a + infinitív*, ktoré vyjadrujú blízku budúcnosť. Výnimočne môže mať temporálny charakter väzba *haber de + infinitív*. Ako príklad Gómez Torrego uvádza vetu: „*Te aseguro que con nosotros has de pasarlo bien*“, čo znamená to isté ako „... *lo pasarás bien*“.¹⁷

Najdôležitejší význam opisných slovesných väzieb je význam aspektuálny, inými slovami význam vidu, v teóriách spomínaných autorov nájdeme určitú terminologickú nejednotnosť, ktorá pravdepodobne vzniká tým, že aspekt je ponímaný inak v našich jazykoch ako v španielčine. Tejto problematike sa dosť podrobne venoval Bohumil Zavadil vo svojej publikácii¹⁸. Gómez Torrego podobne ako aj slovenský autor L. Trup¹⁹ nepovažujú vid za slovesnú gramatickú kategóriu, v španielčine sa doteraz diskutuje o tom, či považovať verbálny aspekt za gramatickú kategóriu slovesa. Napriek tomu, Gómez Torrego uvádza v publikácii *Perífrasis verbales*, že aspekt chápeme ako ohybnú gramatickú kategóriu (má afixy) alebo ako syntagmatickú kategóriu (s pomocnými slovesami), ktorá vyjadruje alebo nevyjadruje koniec slovesného deja. Naše jazyky poznajú dva druhy vidu – dokonavý (perfektívny) a nedokonavý (imperfektívny). Verbálny aspekt sa v slovenčine veľmi líši od španielskeho, a to nielen tým, že v slovenčine je chápaný ako gramatická kategória slovesa, ktorá má sémantický charakter. V slovenčine na základe aspektu môžeme vytvárať niektoré slovesné tvary ako je prechodník či tvary analytického futura. Avšak v španielčine slúži aspekt na vyjadrenie opisných slovesných väzieb, ktoré nám podobne ako slovesný čas poskytujú informácie o dĺžke trvania deja, o tom či sa dej začal, opakoval alebo dokončil. Španielsky lingvisti sa na problematiku vidu pozerajú z iného uhlu ako českí či slovenskí

¹⁷ Leonardo GÓMEZ TORREGO: *Perífrasis verbales*, ARCO/LIBROS, S.A., Madrid 1988; str. 19

¹⁸ Bohumil ZAVADIL, Petr Čermák : *Mluvnice současné španělštiny*, Univerzita Karlova v Praze, Praha 2010; str. 314

¹⁹ Ladislav TRUP: *Gramatika španielčiny I. Výslovnosť, pravopis, morfológia*, Letra, Bratislava 1997; str. 127

lingvisti. Kategória vidu úzko súvisí s termínom, ktorý Goméz Torrego nazýva „*modos de acción*“, ktorá má sémantický charakter. To znamená, že sloveso môže byť dokonavé (*verbo perfectivo*) alebo nedokonavé (*verbo imperfectivo*) v závislosti od jeho významu. Tým že vid a povaha slovesného deja nie sú synonymné termíny vznikajú výnimočné prípady, kedy perfektívne sloveso má imperfektívny aspekt a naopak. Sloveso „*morir*“ je chápané ako perfektívne, keďže označuje dej, ktorý sa končí, ak ale použijeme slovesný čas imperfekta „*Juan se moría*“, tak veta bude vyjadrovať istý progres deja.

Goméz Torrego dodáva, že je potrebné pochopiť rozdiel medzi pojmom vid (*aspecto*) a povaha slovesného deja (*modo de acción*), pretože niektoré opisné slovesné väzby vyjadrujú aspektuálnu funkciu pomocou pomocného slovesa, zohľadňujúc pritom povahu slovesného deja. Napríklad inchoatívnu povahu slovesného deja vyjadrujú konštrukcie *ponerse a, echar(se a + infinitív)*.

Autor nás oboznamuje, že opisné slovesné väzby majú v mnohých prípadoch modálny význam, čím hovoriaci vyjadruje určitý subjektívny postoj ako sú: možnosť, potreba, nutnosť, povinnosť, zámer atď. Do slovenčiny ich prekladáme ako „musieť, mať povinnosť, byť potrebné“. Patria sem napr. konštrukcie *haber que, haber de, tener que + infinitivo*.

Posledným významom je štylistický, ku ktorému môžeme priradiť význam temporálny, aspektuálny, ale aj modálny. V týchto konštrukciách vyjadrujeme expresívnosť, istý zámer hovoriaceho. V inchoatívnej väzbe „*Juan rompió a llorar*“, opisná slovesná väzba „*rompió a llorar*“ má jedine štylistický význam, vyjadrujúci prudký počiatok deja. Mohli by sme ju samozrejme nahradiť takmer synonymnou väzbou „*se puso a llorar*“, avšak štylisticky by sme nevyjadrovali touto väzbou až takú prudkosť.

2.2 Prémorfologické útvary podľa Bohumila Zavadila

Bohumil Zavadil²⁰ ako jeden z českých autorov sa venoval problematike opisných slovesných väzieb, nezaoberá sa úplne ich tvorbou, ale zaujíma sa predovšetkým o to, čo vyjadrujú. Skúma kategórie povahy slovesného deja (*modos de acción*), ktorá sa v španielskych gramatikách častokrát nedostatočne odlišuje od kategórie vidu (*aspecto*).

---

²⁰ Bohumil ZAVADIL, Petr Čermák : *Mluvnice současné španělštiny*, Univerzita Karlova v Praze, Praha 2010;

Oba druhy sú chápané pod pojmom vid v širšom slova zmysle.²¹ Zatiaľ čo aspekt, španielska obdoba slovanského vidu, je vyjadrený morfológickými prostriedkami v súvislosti s kategóriou času, tak isto ho môžu vyjadrovať povahy slovesného deja tzv. analytické perifrastické (premorfológické) konštrukcie.

Termín, **premorfológické útvary** (príp. premorfológické formácie), korešponduje so španielskym názvom *perífrasis verbales* alebo aj *construcciones perífrásticas*. Terminológiu tzv. premorfológických útvarov uvádza ako prvý romanista Jan Šabršula. Zavádil charakterizuje tieto útvary ako: „*ustálená víceslovná spojení, ktorá ešte nemajú povahu výrazov morfológického tvaru daného věcněvýznamového slovesa, ale jež už také nelze považovat za pouhá volná syntaktická spojení plnovýznamových lexémů. Jsou to tedy útvary stojící na přechodu mezi syntaktickým spojením a analytickými tvary morfológickými.*“²² Podmienka, ktorá musí byť splnená, aby sa jednalo o morfológický útvar, je že sa musí dať nahradiť viacslovný výraz (*voy a hablar*) jednoslovným syntaktickým morfológickým tvarom (*hablaré*). Sloveso *ir* bolo natoľko morfológizované, že nenesie svoj pôvodný lexikálny význam „ísť“ a taktiež nenesie svoj pôvodný gramatický význam vo forme prítomného času v indikative. Avšak v iných prípadoch ako napr. „*me pongo a leer*“, pomocné sloveso *ponerse* nie je úplne formalizované. Gramaticky si zachováva časovú funkciu prítomného indikativu, ale lexikálne je jeho vecný význam oslabený alebo posunutý.

Zavádil ďalej polemizuje o slovesách typu *empezar, comenzar + infinitív*, ktorých lexikálny význam zostáva takmer nedotknutý, a teda správajú sa ako plnovýznamové a nie pomocné slovesá. Podobný problém nastáva pri modálnych slovesách typu „*puedo hablar*“. Autor si kladie otázky či sa naozaj jedná o premorfológické útvary, no prikláňa sa ku svojej teórii.

2.3 Frases verbales

Samuel Gili Gaya nás vo svojej publikácii²³ oboznamuje s termínom *frases verbales*, pod ktorým rozumieme opisné slovesné väzby. Autor interpretuje infinitív, ako základného

---

²¹ Gómez Torrego, ako španielsky lingvista, odlišuje vid a povahu slovesného deja – Leonardo GÓMEZ TORREGO: *Perífrasis verbales*, ARCO/LIBROS, S.A., Madrid 1988; str. 22

²² Bohumil ZAVADIL, Petr Čermák : *Mluvnice současné španělštiny*, Univerzita Karlova v Praze, Praha 2010; str. 315

²³ Samuel GILI GAYA: *Curso superior de sintaxis española*, BIBLOGRAF S.A., Barcelona 2000; str. 103

nositeľa významu slovesa. Avšak infinitív je modifikovaný rôznymi afixami, a preto z diachronného hľadiska, nie je možné ho skúmať, pretože by nebola zachovaná myšlienka tzv. „čistoty slovesa“²⁴, keďže je modifikované rôznymi predponami a príponami. Zo synchronného hľadiska je sloveso zbavené tohto kritéria, a preto sa Gili Gaya prikláňa k štúdiu slovesa z tohto pohľadu.

Ako gramatické kategórie slovesa uvádza: osobu, číslo, čas a spôsob, ale vid podobne ako Goméz Torrego neoznačuje za gramatickú kategóriu. Ďalej porovnáva deje s rôzne spájajúcim sa infinitívom: *escribir, tener que escribir, estar escribiendo, ir a escribir*. Napriek tomu, že ide o štyri odlišné slovesné koncepty ich význam je príbuzný, pretože sa môžu časovať v osobe, čase a spôsobe aj v spôsobe. Napr. konštrukcia *ir a escribir*, vyjadruje dobrovoľnosť, odhodlanie pustiť sa do niečoho. Z analogického hľadiska sloveso *rogar* a *suplicar*, by sme mohli považovať za synonymá, sotva si všimame ich malý rozdiel vo význame. Teda na základe tejto teórie, rozdiel v týchto dvoch slovesách je lexikálny a rázovo odlišný, pretože gramaticky môžeme vyjadriť sloveso *rogar* ako *estar rogando, volver a rogar, ir rogando*, čo znamená, že sloveso *rogar* vyjadruje priebeh, naliehanie či opakovanie deja. Autor podotýka, že je potreba rozlišovať medzi lexikálnym významom a významom gramatických prostriedkov, ktoré aplikujeme na dané sloveso. Dve formálne odlišné slovesá môžu byť takmer synonymá, a preto ich nebudeme považovať za odlišné slovesá. Presne tento istý koncept aplikuje autor na opisné slovesné väzby, ale podotýka, že každá opisná slovesná väzba má svoj vlastný slovesný koncept.

Ako bolo už v úvode spomenuté autor nazýva opisné slovesné väzby termínom *frases verbales*. Prvýkrát navrhol tento termín Rafael Seco, pretože tieto väzby majú vzájomný vzťah so substantívnymi, adjektívnymi, adverbiami, prepozičnými a konjunkčnými vetami. Navyše autor koncept opisných slovesných väzieb rozširuje o trpný rod (*voz pasiva*), kde patria aj konštrukcie typu *ser + participio* a zložené časy (*tiempos compuestos*). Gili Gaya dodáva, že táto klasifikácia je jednoduchšia, pretože nájdeme menej chýb pri časovaní opisných slovesných väzieb v zložených časoch. Podobne ako ostatní lingvisti aj Gili Gaya delí svoje „*frases verbales*“ na tri veľké skupiny podľa toho či sa spájajú s neurčitkom, gerundiom alebo prídavným.

---

²⁴ preklad autora. Gili Gaya označuje koncept ako „idea pura“ del verbo

2.4 Zhrnutie kapitoly

V tejto kapitole sme si predstavili ponímanie rôznych autorov na danú problematiku, z ktorej vyplýva, že nie všetky koncepcie autorov sú terminologicky jednotné. V španielskej gramatike sa stretávame s dvoma pojmami *perífrasis verbales* alebo *frases verbales*. Avšak častejšie sa v publikáciách stretávame s pojmom *perífrasis verbales*, ktorý je povedzme preferovanejší a ktorý používa taktiež gramatika španielska kráľovskej akadémie R.A.E. Termín *frases verbales*, navrhnutý Secom konkuruje pojmu *perífrasis verbales*. Sú autori, ktorí sa výlučne prikláňajú k tejto terminológii (napr. Gili Gaya, Feldman). Terminologická nejednotnosť vyúsťuje do polemiky, a preto niektorí autori používajú tieto termíny ako synonymá. Ako uvádza Matínez Gómez vo svojej štúdii, kde sa venuje problematike pomenovania opisných slovesných väzieb, v ktorej cituje rôznych autorov ako napríklad Hernández Alonsa:

„Reciben el nombre de perífrasis o frases verbales unos sintagmas compuestos de un verbo desemantizado y conjugado, un posible conector, sólo en algunas de infinitivo, seguido de un verbo en forma no conjugada.”²⁵

Ďalším synonymným termínom opisných slovesných väzieb je napríklad názov *construcciones perifrásticas*. V českej terminológii sa stretávame s pojmom *prémorfologické javy*, ktoré podľa Zavadila nemajú povahu morfológického tvaru. V tejto práci sa prikloníme k tradičnému názvu podľa Gómez Torrega, opisné slovesné väzby (*perífrasis verbales*), nakoľko v časti praktickej sa touto terminológiou nebudeme zaoberať.

3. Inchoatívne a ingresívne opisné slovesné väzby

3.1 Význam ingresívnosti a inchoatívnosti

V prvej kapitole sme sa zoznámili s jednotlivou klasifikáciou opisných slovesných väzieb. Teraz sa budeme venovať konkrétne jednej veľkej skupine týchto konštrukcií.

---

²⁵ MARTÍNEZ GÓMEZ, Esther. 2004. *Las perífrasis verbales en español*. In: *Revista electrónica de estudios filológicos*. [online]. IV. roč. č. 7/2004. [citované 2015-29-04]. Dostupné na internete: <http://www.um.es/tonosdigital/znum7/estudios/kdelasperifras.htm>

Bohatú a zároveň podstatnú skupinu tvoria opisné slovesné väzby vyjadrujúce počiatok či zahájenie deja, ktoré španielskym termínom nazývame *perífrasis verbales incoativas o ingresivas*. Táto skupina väzieb sa spája predovšetkým s infinitívom a do slovenčiny ich najčastejšie prekladáme neurčitým slovesným spôsobom („začalo snežiť“) alebo predponou („rozplakal sa“). V tejto kapitole sa budeme zaoberať podrobne týmito opisnými slovesnými väzbami a budeme sledovať najmä ich sémantické rozdiely.

Z českých lingvistov sa problematike opisných slovesných väzieb venuje Bohumil Zavadil vo svojej publikácii „*Mluvnice současné španělštiny*“ predstavuje vlastnú klasifikáciu a osobitú terminológiu na danú problematiku. Pod pojmom ingresívnosti rozumie dej odohrávaný od začiatku, pričom rozlišuje štyri čiastkové významy: inminetný, dispozitívny, inceptívny a ingresívny. Výraz inminentnej ingresívnosti charakterizuje ako proces, ktorý je bezprostredne očakávaný. Zaraďuje tam konštrukcie typu *estar por, estar para, estar a punto de + infinitív* (*Estoy para salir – Som na odchode*). Avšak treba podotknúť, že od inminentných opisných slovesných väzieb je potrebné odlišovať plnovýznamové sloveso *estar* s predložkou *para* a infinitívom, ktoré má účelový význam (*Estoy aquí para ayudarte – Som tu preto, aby som ti pomohol*).

K významu dispozitívnej ingresívnosti zaraďuje deje bezprostredne zamýšľané, teda ide o procesy, ku ktorým sa subjekt bezprostredne odhodlá. Tento typ je typický pre väzbu *ir a + infinitív*. Treba dodať, že dispozitívna opisná slovesná väzba sa časom morfoloizovala a zmenila svoju funkciu na časovú, čím vyjadruje hlavne budúcnosť. Ak je možné nahradiť blízku budúcnosť *ir a + infinitív* za jednoduchý budúci čas, hovoríme o význame temporálnom. Ak túto zmenu nemôžeme uskutočniť, opisná slovesná väzba má význam dispozitívny.

Autor nazýva opisné slovesné väzby, ktoré vyjadrujú začínajúci dej pojmom iniciálnej ingresívnosti. Do tejto skupiny patria konštrukcie so slovesami: *empezar, comenzar, principiar, ponerse, echar(se), romper, entra, pasar, largarse, coger, agarrar, darse, meterse, lanzarse, arrojarse, soltarse, precipitarse a + infinitív*. Slovesá *empezar, comenzar* a *principiar* zaraďuje Zavadil podľa ich frekvencie užitia v hovorovej reči (*empezar* najpoužívanejšie, *comenzar* knižnejšie a *principiar* knižné a hovorovej reči takmer nepoužívané). Tieto slovesá sa od ostatných líšia tým, že nemajú povahu pomocných,

sémanticky posunutých alebo prázdnych sloviess, a teda ich význam sám o sebe vyjadruje počiatok deja, preto sú tieto slovesá porovnateľné s modálnymi, ktorých lexikálny význam je iba modálny. Z ostatných sloviess *largarse* a *agarrar* sa používajú iba v Amerike oproti knižnému *romper*. Sloveso *ponerse* je považované za štylisticky neutrálne a najfrekvencovanejšie, vyjadruje predovšetkým náhly začiatok deja. Ten je často vyjadrovaný aj pomocným slovesom *echar*, ktoré sa predovšetkým spája so slovesami pohybu (*El avión echó a volar*). Význam iniciálnosti môže byť rôzne modifikovaný. Menšie sémantické rozdiely sloviess nájdeme napríklad medzi slovesom *empezar*, ktoré vyjadruje jednoducho počiatok deja, avšak sloveso *romper* vyjadruje jeho náhly začiatok, a preto nemôžeme ľubovoľne kombinovať slovesá so všetkými inchoatívnymi väzbami napríklad môžeme povedať „*Empezó a dormir*“ bien, ale nemôžeme povedať „*Se puso a dormir bien*“. Abstraktné procesy pomenúva pomocné sloveso *entrar* („*Entró a considerar el problema*“).

Do poslednej skupiny Zavadilovej klasifikácie patrí význam inceptívnej ingresívnosti. Jedná sa o dej počiatkový v rade iných dejov, inými slovami dej, ktorý predchádza inému deju. Do tejto skupiny autor zaraďuje opisné slovesné väzby s predložkou *por* a patria tam *empezar*, *comenzar*, *principiar por + infinitív*.

3.2 Klasifikácia opisných slovesných väzieb vyjadrujúcich počiatok

Už sme si vysvetlili pojem ingresívnosti a inchoatívnosti a v tejto podkapitole sa budeme venovať jednotlivým inchoatívnym väzbám z hľadiska ich frekvencie užitia, sémantickým rozdielom. Budeme skúmať tieto väzby: *ir a + infinitív*, *empezar a + infinitív*, *comenzar a + infinitív*, *principiar a + infinitív*, *ponerse a + infinitív*, *echar(se) a + infinitív*, *romper a + infinitív*, *pasar a + infinitív*, *meterse a + infinitív*, *liarse a + infinitív*, *empezar por + infinitív*, *comenzar por + infinitív*, *principiar por + infinitív*, *salir + gerundium*, *ir + gerundium*. Klasifikácia väzieb sa opiera predovšetkým o publikáciu Fente Gómeza²⁶, ktorý klasifikuje opisné slovesné väzby podľa ich sémantického poľa a podľa toho, či sa spájajú s infinitívom, gerundiom alebo participiom. Ďalej budem vychádzať zo štúdie Gómez

---

²⁶ Rafael FENTE GÓMEZ, Jesús FERNÁNDEZ, Lope G. FEIJÓO: *Perífrasis verbales*, SGEL, Madrid 1992

Torrega a Gili Gayu.

Na záver kapitoly uvádzam niektoré inchoatívne opisné slovesné väzby používané na pôde Latinskej Ameriky, tento problematike sa ale aj bližšie venovať v praktickej časti nebudeme.

3.2.1 Ir a + infinitív

Bezpochybne, táto opisná slovesná väzba patrí k najpoužívanejším slovesným väzbám v španielčine a jej ekvivalent je často používaný aj v iných jazykoch. Táto konštrukcia slúži na vyjadrenie blízkej budúcnosti v prítomnom čase, prípadne v minulom s ohľadom na časovú súslednosť. V prítomnom čase označuje *ir a + infinitív* dej, ktorý sa má uskutočniť v blízkej budúcnosti. Väzba *ir a + infinitív* je rozšírená najmä v hovorovom jazyku, v ktorom nájdeme nespočetné množstvo príkladov používaných na označenie akéhokoľvek deja, ktorý sa začína vykonávať (*Voy a llamarle inmediatamente*). Gili Gaya túto väzbu definuje: „ *Acción que comienza a efectuarse, bien en la intención o creencia subjetiva, bien en la realidad exterior.* “²⁷ Na spresnenie termínu, Gómez Torrego uvádza, že táto konštrukcia môže byť, ale aj nemusí byť opisnou slovesnou väzbou, záleží to od kontextu.²⁸

Ak sloveso *ir* vo vete vyjadruje jeho prvotný význam smerovať niekam, je vylúčené aby sme hovorili o opisnej slovesnej väzbe, keďže sloveso má svoj vlastný pôvodný význam. V niektorých prípadoch musíme rozoznať či ide o opisnú slovesnú väzbu alebo nie. V týchto prípadoch nám pomôže otázka. Opisnou slovesnou väzbou je otázka „¿*Qué vas a hacer?*“ (*Echar comida*)²⁹ naopak, pri otázke, pri ktorej sa evidentne pýtame na smer, nemôžeme hovoriť o opisnej slovesnej väzbe. „¿*A qué vas?*“ (*A echar comida*)³⁰. Ďalšou dôležitou charakteristikou tejto slovesnej väzby je, že pomocné sloveso *ir* sa môže vo väzbe objaviť aj viackrát a to vo forme hlavného slovesa („*Voy a ir a tu casa*“).

Prvotný význam slovesa *ir* môžeme vyjadriť slovesami íť, smerovať niekam,

---

²⁷ Samuel GILI GAYA: Curso superior de sintaxis española, BIBLOGRAF S.A., Barcelona 2000; str. 107

²⁸ Leonardo GÓMEZ TORREGO: *Perífrasis verbales*, ARCO/LIBROS, S.A., Madrid 1988; str. 65

²⁹ Leonardo GÓMEZ TORREGO: *Perífrasis verbales*, ARCO/LIBROS, S.A., Madrid 1988; str. 9

³⁰ Takisto str. 9

zamieriť. Všimnime si teda, že nie vždy musí ísť v konštrukcii *ir a + infinitív* o opisnú slovesnú väzbu. Vo vete „*Ve a estudiar*“, sloveso *ir* stráca funkciu pomocného slovesa. Ako tvrdí Gili Gaya³¹, v takomto prípade by išlo o zduplikovanie budúcnosti, ktorá porušuje zmysel opisnej slovesnej väzby. Ďalšou podmienkou, ktorá podľa Gili Gayu musí byť splnená, aby išlo opisnú slovesnú väzbu je kategória aspektu. Ak je sloveso perfektívne (dokonavé) opisná slovesná väzba sa vytratí (*Habían ido a cantar*), naopak ak je sloveso imperfektívne (nedokonavé) sloveso *ir* znovunadobudne svoj pôvodný význam (*Iban a cantar*). Hoci je táto väzba najfrekvencovanejšia, jej použitie je obmedzené na prítomný čas a imperfektum v indikatíve a subjunktíve. V imperfekte väzba často označuje dej následný k inému deju minulému, úmysel, zámer ku ktorému častokrát nedošlo. („*Iba a salir cuango sonó el teléfono*“). Podľa autora Fente Goméza a kolektívu v niektorých výnimočných prípadoch môže mať táto väzba iný význam ako sa predpokladá.

Tieto výnimky nájdeme v opytovacích a zvolaciach vetách ale aj v idiómoch. (*¿Por qué yo iba a saberlo? = ¿Por qué se supone que yo iba a saberlo?, ¡Qué iba a decir yo eso! = Yo no pude haber dicho eso, es imposible, ¡Cómo voy a venderte algo que no es mío!, ¡Cómo podría yo venderte algo que no es mío!*)³²

V prípade idiómov, konštrukcia *ir a + infinitív* stráca svoj pôvodný význam. (*¡Dónde va a parar! – Je to obrovský rozdiel!, ¡Vete tú a saber! – No už len ty to vieš!*)³³

Väzbou *ir a + infinitív* môže hovoriaci vyjadrovať rôzne zámery, Gómez Torrego ich rozdeľuje na tri skupiny. Prvú skupinu tvorí blízka bezprostredná budúcnosť vyjadrujúca časový charakter (*temporalidad*), ktorú chápeme jednoduchým nahradením väzby *ir a + infinitív* budúci časom (*Este año voy a ir de vacaciones = iré*), avšak v niektorých prípadoch táto zámerna spôsobuje zmenu významu a niekedy zámerna nie je vôbec možná. Do druhej skupiny blízkej, bezprostrednej budúcnosti patrí vyjadrenie okamžitosti deja (*la inmediatez*), v tomto prípade môžeme zvoliť použitie opisnej slovesnej väzby, ale aj jednoduchý budúci čas. Na príklade si demonštrujeme rozdiely v zámere hovoriaceho „*Estoy seguro de que moriré*“ V tomto prípade hovoriaci vyjadruje istotu, že dej sa

---

³¹ Samuel GILI GAYA: Curso superior de sintaxis española, BIBLOGRAF S.A., Barcelona 2000; str. 105-106

³² návrhy autora na preklad: *¿Por qué yo iba a saberlo?* – Prečo by som to mal vedieť *¡Qué iba a decir yo eso!* – To som chcela povedať ja (ale už nemôže), *¡Cómo voy a venderte algo que no es mío!* – Ako by som ti mohol predať niečo, čo nie je moje.

³³ vlastný preklad

uskutoční pričom vo vete „*Estoy seguro de que voy a morir*“, hovoriaci vyjadruje obavy, prípadne želanie z daného deja. Do poslednej skupiny patrí vyjadrenie potencionálneho spôsobu (*modalidad potencial*), to znamená, že opisnú slovesnú väzbu používame na vyjadrenie istej pravdepodobnosti (*Vais a pensar que estoy loco, pero me da igual*).

K väzbe *ir a + infinitív* korešponduje väzba *estar a punto de + infinitív*, ktorá má ešte väčší charakter ingresívnosti. V takomto type viet opisné slovesné väzby a jednoduchý budúci čas nemajú rovnakú hodnotu, ovplyvňuje ich hlavne kategória aspektu, ale aj temporálny význam. Zároveň sa tento iminentný význam prejavuje aj v časovej súslednosti, kde imperfektum v indikative nebude vyjadrovať ten istý význam ako jednoduchý kondicionál (*Iban a ser las tres cuando se produjón la explosión*), (*Serían las tres cuando se produjón la explosión*).³⁴ Z daných príkladov vyplýva, že ich významy nie sú rovnaké.

Okrem iného má konštrukcia význam konatívny, ktorý spája predchádzajúce významy, teda časovú a ingresívnu. Vyjadruje predovšetkým zámer alebo rozhodnutie, v španielčine nazývame tieto formy „*de conatu*“. Spočívajú v tom, že väzbu *ir a + infinitív* môžeme nahradiť iným slovesom ako *querer, disponerse* (*Voy a felicitar a Juan*).

Ďalšou zvláštnosťou je použitie väzby *ir a + infinitív* na vyjadrenie rozkazu v prvej osobe plurálu. Táto zaužívaná väzba takmer úplne nahradila použitie tradičného rozkazovacieho spôsobu. Časť „*Vamos a ver*“ pochádza z ustáleného slovného spojenia (*locución verbal*) vyjadrujúce upozornenie či vzbudenie pozornosti („*¡Vamos a ver lo que pasa!*“).

Väzbu *ir a + infinitív* s významom deskriptívnym, Goméz Torrego ju nazýva poloopisnou slovesnou väzbou (*construcciones semiperifrásticas*), aplikujeme na vety vyjadrujúce deje od začiatku až po ich ukončenie, ako keby sme dej predlžovali, ale dej nakoniec nebol zrealizovaný. Tieto deje sú ľahko predstaviteľné pre ľudské vedomie napr. „*La estantería se iba a caer sobre Ana*“. Z vety jasne vyplýva, že policia išla spadnúť, ale nakoniec nespadla. Väzbu by sme mohli pokojne nahradiť konštrukciou *estar a punto de + infinitív*.

---

³⁴ pozn. autora: kondicionál v tejto časovej súslednosti vyjadruje pravdepodobnosť, tú ale opisná slovesná väzba nevyjadruje

3.2.2 Formy vyjadrenia počiatku deja typu *empezar a + infinitív*

Slovesné väzby *ponerse a*, *empezar a*, *romper a*, *liarse a + infinitív* mnoho ráz nahrádzajú slovesné väzby *empezar a*, *comenzar a* alebo *principiar a + infinitív*. Ich použitie je veľmi časté.

Ako už bolo spomenuté, väzby *empezar a*, *comenzar a* a *principiar a + infinitív* sú úplné synonymá, ktoré sa od seba líšia frekvenciou užitia a sú charakteristické pre rôzne štýly. Vyjadrujú náhly počiatok deja. V češtine a slovenčine nájdeme v niektorých prípadoch ich ekvivalent vyjadrený slovesom s predponou roz- napr. *ponerse a reír* – rozosmiať sa. Tiež ich môžeme preložiť podstatným menom „dať sa do niečoho“ „pustiť sa do niečoho“, alebo neurčitým spôsobom „začalo snežiť“. Sémantická odlišnosť týchto slovík je minimálna, a preto ich Fente Gómez zaraďuje ich do rovnakého sémantického poľa.

3.2.2.1 *Ponerse a + infinitív*

Fente Gómez tvrdí, že hoci v hovorovej reči často počujeme vety typu: „*Se puso a llover*“, túto slovesnú väzbu používame predovšetkým vo vetách, v ktorých podmetom je osoba. („*¡Ponte a trabajar enseguida!*“) Naopak pre podobné vetné konštrukcie je charakteristická práve väzba *empezar a + infinitív*, ktorá sa spája s neosobnými formami slovesa, ale aj so slovesami vyjadrujúce meteorologické javy. Hovoríme že sa spája väzba s tzv. *verbo unipersonal*.

Ako uvádza Fente Gómez vety tohto typu vyjadrujú: „*Esta estructura con ponerse tiene una carga mucho más subjetiva que el aséptico y objetivo **empezar**, y puede tener verbos completamente impersonales, dando a la formulación una muestra de interés por parte del hablante, en el desarrollo de la acción.*“²¹ Rozdiel autor vysvetľuje na týchto dvoch vetách „*Empecé a estudiar / Me puse a estudiar.*“ Na týchto vetách vidíme, že ich výpovedná hodnota je v zásade rovnaká, ale zámer hovoriaceho nie tak celkom. Druhá veta je subjektívnejšia, naznačuje úsilie, ktoré subjekt do deja vkladá, pričom prvá veta je neutrálna, subjekt nás informuje o deji.

3.2.2.2 Echar(se) a + infinitív

Táto konštrukcia je zvláštna tým, že sa spája s malým množstvom slovíčok v infinitíve. Ako uvádza Fente Gómez³⁵ ich použitie sa obmedzuje na tieto slovesá: *Echar a + andar, correr, volar, nadar*. Pridaním zvratného zámena v prenesenom význame môže byť rozšírená o tieto infinitívy: *echarse a + llorar, reír, temblar, buscar, cavilar*). Väzba má podobný význam ako *ponerse a + infinitív* s rozdielom, že táto vetná konštrukcia vyjadruje väčšiu náhlosť až prudkosť deja. (*Echó a andar en dirección a la costa*). Má najsilnejší charakter zo spomínaných opisných slovesných väzieb. Často je spájaná s príslovkami, ktoré dodávajú vete charakter ešte väčšej náhlosti (*de repente, de pronto ...*).

V tomto prípade, je potrebné upozorniť na konštrukciu „*echarse a perder*“, ktorá nie je opisnou slovesnou väzbou, ale je ustáleným slovným spojením, ako už bolo spomenuté v prvej kapitole.

3.2.2.3 Romper a + infinitív

Sémanticky je rovnaká ako *echar(se) + infinitív*, avšak ich užitie sa zvyčajne obmedzuje na infinitívy *llorar* a *reír*. V literárnych textoch sa môžeme stretnúť s infinitívami *cantar* a vo výnimočných prípadoch s infinitívami *andar* a *hablar*, ktoré používame, keď dej vykonáva osoba ako napr. dieťa po prvýkrát vo svojom živote (*Este niño parece que va a romper a andar de un momento a otro*). So slovesom *llover* sa obyčajne používa na označenie rýchleho a nečakaného deja.

3.2.3 Pasar a + infinitív

Fente Gómez nazýva túto konštrukciu ako poloslovesnú ichoatívnu väzbu (*sémi – perífrasis*), podľa Gili Gayu v konštrukcii nenájde veľak znakov opisnej slovesnej väzby,

---

³⁵ Rafael FENTE GÓMEZ, Jesús FERNÁNDEZ, Lope G. FEIJÓO: *Perífrasis verbales*, SGEL, Madrid 1992; str. 20

pretože sloveso *pasar* nikdy nestráca svoj význam, ale je používaný v prenesenom význame. Hoci nehovoríme o úplnej slovesnej väzbe, ani táto konštrukcia nestráca svoj ingresívny význam, ktorý v tomto prípade nie je docielený gramaticky, ale lexikálne. Výskyt danej väzby môžeme pozorovať v literárnych dielach a v akademických kruhoch. Najčastejšie sa používa s nasledujúcimi infinitívami: *estudiar, analizar, leer, decir, contar, relatar, interpretar* a ich synonymami. („*Después de esta pequeña introducción, pasemos a analizar con detalle la obra – Po malom úvode prejdime k detailnej analýze diela.*“).³⁶

3.2.4 Meterse a + infinitív

Základným významom tejto slovesnej väzby je vykonať niečo, čoho konateľ deja nie je schopný alebo nie je na to školený, nesie v sebe skrytý význam, že osoba, ktorá dej vykonáva je rozhodná a vynakladá do deja určité úsilie. Všeobecne sa odkazuje na niekoho iného ako na podmet deja. Vyjadruje hlavne výčitku, sarkazmus alebo nesúhlas. Väzba často býva vyjadrená nahradením infinitívu za zámeno (*Juan se metió a eso*).

3.2.5 Liarse a + infinitív

Najčastejšie sa s touto slovesnou väzbou stretneme v hovorovom jazyku a to vo význame „začať nejaký dej“ s možným náznakom ohromenia a zmätenosti, tejto opisnej slovesnej väzbe korešponduje *soltarse a + infinitív*. („*Cuando se lía a hablar no hay quien lo pare*“ – „*Ten keď začne hovoriť, tak ho nikto nezastaví.*“)³⁷

---

³⁶ príklad prebraný z publikácie: Rafael FENTE GÓMEZ, Jesús FERNÁNDEZ, Lope G. FEIJÓO: *Perífrasis verbales*, SGEL, Madrid 1992; str. 22; vlastný preklad

³⁷ príklad prebraný z publikácie: Takisto str. 24; vlastný preklad

3.2.6 Empezar por, comenzar por, principiar por + infinitív

Podobne ako *pasar a + infinitív* fungujú aj tieto poloopisné slovesné väzby. Tieto väzby označujú počiatok deja, ale na rozdiel od predchádzajúcich väzieb má význam „najprv niečo urobiť“ („*Preparando el plan de nuestra boda empezamos por elegir la iglesia*“).

3.2.7 Slovesné väzby so slovesom ESTAR

So slovesom *estar* sa spája hneď niekoľko slovesných väzieb (*estar por, estar para, estar a punto de + infinitív*), ktoré sú v hovorovom jazyku veľmi obľúbené, zriedkavo sa vyskytujú aj v publicistickom štýle. Tieto dve väzby vyjadrujú bezprostrednosť deja. Väzba *estar por + infinitív* sa používa skôr v hovorovom jazyku a vyjadruje prípravu na určitý dej („*Estaba por salir – Bol na odchode*“). S predložkou *para* sa spája slovesná väzba *estar para + infinitív*, ktorá vyjadruje určitú pravdepodobnosť, predtuchu deja na základe nejakého javu, na ktorý sa hovoriaci odkazuje. (*¡Mira las nubes está para llover!*). K týmto dvom spojeniam existuje ekvivalent väzba *estar al + infinitív*, ktorej zaradenie do opisných slovesných väzieb často vytvára mnoho pochybností, kvôli výskytu člena a predložky (*al*). V zásade znamená to isté ako všetky typy väzieb v tejto skupine („*David está al llegar*“).

Konstruktúra s väzbou *estar a punto de + infinitív* má veľmi podobný význam ako väzba *ir a + infinitív*, zaradíme ju do väzieb aspektuálnych meniacich svoj význam v závislosti od času pomocného slovesa. Ak je pomocné sloveso v prítomnom alebo budúcom čase vyjadruje bezprostrednosť alebo naliehavosť deja. V prípade, že sa sloveso nachádza v minulom čase, značí to, že dej nebol dokončený, nedošlo k jeho realizácii. Jeden z možných prekladov väzby môže byť „niečo bolo takmer vykonané“ („*Felipe II estuvo a punto de conquistar el trono.*“).³⁸

---

³⁸ príklad prebratý z publikácie: KRÁLOVÁ, Jana a kol.: *Moderní gramatika španělštiny*, Fraus, Plzeň 1999; str. 123

3.2.8 Salir + gerundium

Netreba zabudnúť na jednu z ďalších inchoatívnych poloslovesných väzieb, ktorá sa spája predovšetkým so slovesami pohybu, ako sú *correr* a *volar*. Vyjadrujú dej, ktorý sa odohráva okamžite s konotáciou údivu. (*¡Venga, sal corriendo a decirlo a papá!*). So slovesom *decir* sa spája poloslovesná väzba s významom unáhlenosti a náhleho prekvapenia. Aj keď táto väzba sa nachádza na pomedzí opisnej slovesnej väzby a ustáleného slovného spojenia.

3.2.9 Ir + gerundium

Pri konštrukcii *ir + gerundium* Gómez Torrego váha či skutočne ide o opisnú slovesnú väzbu. Niekedy je príklad evidentný, niekedy nie. Táto opisná slovesná väzba, nemusí mať len inchoatívny charakter, vyjadruje najmä duratívnosť. Tak isto ako vo väzbe *ir a + infinitív*, pomocné sloveso *ir* sa vo vete môže vyskytovať aj ako hlavné sloveso („*María se iba yendo poco a poco*“). Inchoatívny charakter dodáva väzbe príslovka *ya* („*Ya va anocheciendo*“). Ešte väčšiu inchoatívnosť nadobúda väzba, keď hovoríme o deji, ktorý sa ešte neuskutočnil. Táto situácia nastáva, keď je hlavné sloveso v imperatíve („*Mientras me ducho, ve poniendo la mesa*“).

3.3 Inchoatívne opisné slovesné väzby na území Latinskej Ameriky

Španielčina je jazyk, ktorý používa mnoho ľudí v mnohých krajinách, a preto na každom z týchto území bude španielčina niečím špecifická. Výnimkou nie sú ani opisné slovesné väzby, ktoré sa v Latinskej Amerike spájajú s inými slovesami ako na Pyrenejskom polostrove. Podľa štúdie Jany Michalčíkovej³⁹ som vybrala pár príkladov z inchoatívnych opisných slovesných väzieb, ktoré sa používajú v Latinskej Amerike.

---

³⁹ Jana MICHALČÍKOVÁ. 2010. *Porovnanie prekladu aspektu v španielskom jazyku*. In: *Jazyk a kultúra*. [online]. I. roč. č. 1/2010. [citované 2015-29-04]. Dostupné na internete: www.ff.unipo.sk/jak/1_2010/michalcikova.pdf

Veľmi známou opisnou slovesnou väzbou vyjadrujúcu ingresívnosť je konštrukcia *agarrar a + infinitív*, ktorú používajú v Argentíne a Kolumbii a je ekvivalentom k väzbám označujúcich náhly začiatok deja *ponerse a, echarse a, romper a + infinitív*. V Kolumbii navyše používajú ešte väzbu *coger a + infinitív*. V Mexiku na vyjadrenie podobného deja používajú väzbu spájajúcu so slovesom *aventarse a + infinitív*, ktorej význam v danej krajine je „vrhnúť sa do niečoho“. V Puerto Ricu je daným ekvivalentom týchto konštrukcií *abrir a + infinitív*. Na Kube a Kanárskych ostrovoch sa zaužíval výraz *pegar + infinitív*. V strednej Amerike, v mnohých štátoch ako Kolumbii, Guatemale, El Salvadore, Santo Domingu a Venezuele dominujú opisné slovesné väzby *decir a, arrastrase a, largarse + infinitív*. V Bolívii sa zakorenila konštrukcia *dar a + infinitív*.

4. Zhrnutie teoretickej časti

Doposiaľ sme si mohli všimnúť, že španielčina disponuje hneď niekoľkými výrazovými prostriedkami pre vyjadrenie rôznych dejov, ktorých jadro predikátu netvorí iba jedno sloveso. Mnohé deje nejde vyjadriť inak, ako práve použitím opisných slovesných väzieb, ktoré sa spravidla skladajú z pomocného slovesa a neurčitého slovesného tvaru.

Problematika opisných slovesných väzieb vzbudila pozornosť mnohých autorov. Aj keď musíme podotknúť, že českých a slovenských zdrojov na danú problematiku nie je až tak veľa ako španielskych. Španielska gramatika vytvára ucelený koncept opisných slovesných väzieb a ich klasifikáciu. V českých a slovenských zdrojoch sa v mnohých publikáciách stretávame s problematikou len okrajovo. Pravdepodobne najpodrobnejšie sa danej téme venoval Leonardo Gómez Torrego a to hneď v niekoľkých publikáciách (*Perífrasis verbales, Gramática didáctica del español, Gramática descriptiva de la lengua española*). Tento autor podrobne spracováva koncept pomocného slovesa (*verbo auxiliar*) a delí opisné slovesné väzby podľa povahy slovesného deja a modality. Podobnú klasifikáciu uplatnil aj Jiří Černý,⁴⁰ ktorý delí väzby podľa modality vyjadrujúce možnosť, nutnosť, povinnosť, pravdepodobnosť, potrebu napr. *poder, tener que, hay que + infinitív*.

---

⁴⁰ Jiří ČERNÝ: *Morfología española*, Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Olomouc 2000.

Ostatné opisné slovesné väzby vyjadrujú podľa neho začiatok, priebeh alebo ukončenie. Z českých autorov sa hlbšie problematikou zaoberal Bohumil Zavadil,⁴¹ ktorý klasifikuje opisné slovesné deje podľa povahy deja na kvantitatívne a fázové. Jeho terminológia je veľmi príbuzná španielskej, môžeme hovoriť často o doslovných prekladoch, ktoré môžu niekedy vzbudzovať menšie nepochopenie u čitateľa. Z ostatných autorov môžeme povedať, že vo svojich publikáciách minimálne spomenú základné opisné slovesné väzby, ktoré nie sú len súčasťou hovorového jazyka, ale aj odborného⁴². Ďalším problémom, ktorý súvisí s opisnými slovesnými väzbami a ktorému sa podrobnejšie venovali autori ako Jana Králova⁴³ a Ladislav Trup⁴⁴ je problematika pomocného slovesa, ktoré je často nazývané ako polopomocné.

V teoretickej časti sme si predstavili ucelený koncept opisnej slovesnej väzby, pohľady rôznych autorov na danú problematiku, hlavne čo sa týka nejednotnej terminológie, ktorá sa líši u každého autora. Ďalej sme okrajovo predstavili klasifikáciu jednotlivých opisných slovesných väzieb podľa rôznych autorov, detailnejšie sme sa oboznámili so Zavadilovou a Gómez Torregovou koncepciou. Na základne týchto klasifikácií budem v praktickej časti vychádzať z vlastnej klasifikácie opisných slovesných väzieb, ktorú navrhujem pre túto prácu.

Keďže cieľom našej práce je skúmanie opisných slovesných väzieb vyjadrujúcich počiatok deja, publikácia od Fente Goméza a kolektívu⁴⁵ výborne tieto perifrastické konštrukcie klasifikuje a opisuje. Rozdeľuje ich do dvoch skupín podľa sémantického poľa a podľa toho s akým neurčitým slovesným tvarom sa spájajú. Okrem frekvencie užitia nás zaujímajú aj sémantické rozdiely jednotlivých perifráz patriacich do rovnakého sémantického poľa, pretože v mnohých prípadoch sú významové rozdiely minimálne. Inchoatívne opisné slovesné väzby patriace do rovnakého sémantického poľa (*ponerse a, echar(se) a, romper a empezar a + infinitív*) sú označované častokrát za synonymá a väzby ako *echar(se) a + infinitív a romper a + infinitív* sa spájajú s iba určitým počtom slovík. Na

---

⁴¹ Bohumil ZAVADIL, Petr Čermák : *Mluvnice současné španělštiny*, Univerzita Karlova v Praze, Praha 2010.

⁴² Olga MACÍKOVÁ, Ludmila MLÝNKOVÁ: *Obchodní španělština – Español Comercial*, CP Books, Brno 2005.

⁴³ KRÁLOVÁ, Jana a kol.: *Moderní gramatika španělštiny*, Fraus, Plzeň 1999.

⁴⁴ Ladislav TRUP: *Gramatika španielčiny I. Výslovnosť, pravopis, morfológia*, Letra, Bratislava 1997.

⁴⁵ Rafael FENTE GÓMEZ, Jesús FERNÁNDEZ, Lope G. FEIJÓO: *Perífrasis verbales*, SGEL, Madrid 1992.

základe teoretického konceptu budeme v praktickej časti overovať frekvenciu a užitie daných opisných slovesných väzieb v rôznych funkčných štýloch. Bude nás zaujímať, či teórie autorov sa budú zhodovať s analýzou korpusu Španielskej kráľovskej akadémie.

PRAKTICKÁ ČASŤ

V praktickej časti budeme konkrétne analyzovať opisné slovesné väzby vyjadrujúce počiatok deja podľa korpusu Španielskej kráľovskej akadémie. Na analýzu budú vybraté konkrétne texty rôznych funkčných štýlov. Cieľom tejto časti práce je zistiť frekvenciu a výskyt daných inchoatívnych opisných slovesných väzieb v skúmaných štýloch a porovnanie týchto opisných slovesných väzieb medzi sebou, ako sa správajú opisné slovesné väzby z rovnakého sémantického poľa v spojení s určitou skupinou slovíes. V teoretickej časti sme sa oboznámili s týmito väzbami a podľa publikácii autorov ako Fente Gómez či Gómez Torrego⁴⁶ sme si uviedli v akom funkčnom štýle sa najčastejšie vyskytujú. Našou analýzou v korpuse Španielskej kráľovskej akadémie budeme tieto teórie dokazovať. Pri práci budeme používať 3.os. sg. a 3.os. pl. v indikatíve prítomného času, v niektorých konkrétnych prípadoch bude použitá 3.os. sg indefinida.

Ďalej v tejto práci budeme inchoatívne opisné slovesné väzby skúmať na štyroch funkčných štýloch a to na beletrii španielskej aj latinskoamerickej, rámcovo zameranej na romány. Ďalším skúmaným štýlom je publicistický štýl, ktorý budeme skúmať v športových rubrikách a textoch o varení, receptoch v rôznych španielskych či latinskoamerických časopisoch prípadne knihách o varení. Vedecko – technické texty reprezentujú ďalší skúmaný žáner – odborný štýl. V týchto textoch budeme vychádzať z textov tematicky založených na vede a technike, ktorých slovná zásoba je odborná pre čitateľa. Posledným skúmaným žánrom je hovorový štýl. V tomto štýle budeme pracovať s prípadmi, ktoré nám poskytuje korpus Španielskej kráľovskej akadémie v sekcii „9.- Oral“, v tejto sekcii sú zaznamenané rozhovory, rádiové vysielania, reportáže, debaty atď. Vybrané štýly nie sú časovo ani rámcovo ohraničené, pretože primárnym cieľom tejto práce je zistiť danú frekvenciu opisných slovesných väzieb v čo najviac prípadoch a porovnať ich medzi sebou. Takisto nebudeme selektovať španielske a latinskoamerické texty, keďže v niektorých prípadoch uvidíme isté rozdiely v používaní perifráz v daných krajinách hispanofónnych území. V beletrii pomocou týchto štyroch žánrov budeme skúmať inchoatívne opisné

---

⁴⁶ Rafael FENTE GÓMEZ, Jesús FERNÁNDEZ, Lope G. FEIJÓO: *Perífrasis verbales*, SGEL, Madrid 1992; str. 16

slovesné väzby *ir a + infinitív, estar para, estar por, estar a punto de, empezar a + infinitív, comenzar a + infinitív, principiar a + infinitív, ponerse a + infinitív, echar(se) a + infinitív, romper a + infinitív, pasar a + infinitív, meterse a + infinitív, liarse a + infinitív, empezar por + infinitív, comenzar por + infinitív, principiar por + infinitív, salir + gerundium, ir + gerundium*.

Podobne ako sme jednotlivo popisovali v teoretickej časti dané perifrázy, tak jednotlivo ich budeme skúmať v časti praktickej, ďalej budeme väzby jednotlivo medzi sebou analyzovať a porovnávať. V tejto časti si skúmané opisné slovesné väzby rozdelíme do troch skupín. Hoci opisným slovesným väzbám vyjadrujúcim počiatok deja hovoríme, že sú ingresívne alebo inchoatívne, teda tieto termíny používame ako synonymá, ale ingresívnosť a inchoatívnosť môžeme chápať v užšom slova zmysle. Ingresívnosť vyjadruje bezprostrednejšie deje, než inchoatívnosť, preto si tieto dva pojmy rozdelíme a vytvoríme z nich dve skupiny. Prvou skúmanou skupinou budú ingresívne opisné slovesné väzby (*ir a + infinitív, estar a punto de + infinitív, estar para + infinitív, estar por + infinitív*). Druhou skupinou sú inchoatívne opisné slovesné väzby, väčšina z nich sú synonymá patriace do rovnakého sémantického poľa. Týmto konštrukciám budeme v našej analýze venovať najviac pozornosti (*empezar a + infinitív, comenzar a + infinitív, principiar a + infinitív, ponerse a + infinitív, echar(se) a + infinitív, romper a + infinitív, meterse a + infinitív, liarse a + infinitív, empezar por + infinitív, comenzar por + infinitív, principiar por + infinitív*). Do poslednej skupiny zaradíme tzv. polo opisné slovesné väzby (*pasar a + infinitív, salir + gerundium, ir + gerundium*), ktoré sa líšia od ostatných tým, že táto skupina opisných slovesných väzieb si zachováva svoj pôvodný význam.

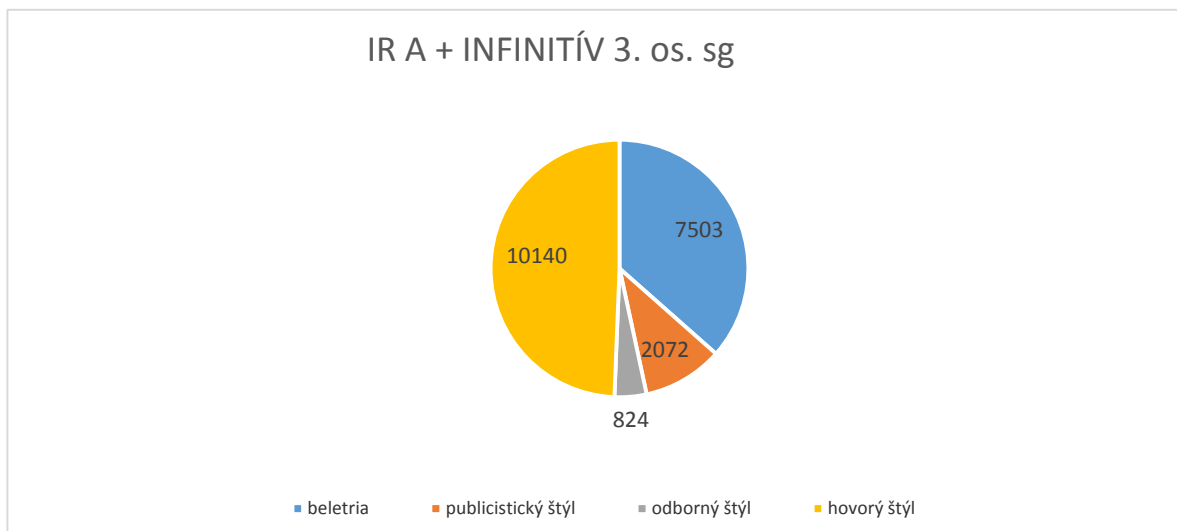
Záverom a tiež cieľom práce je zhodnotenie inchoatívnych opisných slovesných väzieb prostredníctvom tabuliek a grafov. V každom grafe zároveň nájdeme informáciu o počte prípadov zaznamenaných v korpuse Španielskej kráľovskej akadémie. Všetky príklady uvedené v tejto časti sú prebraté z korpusu Španielskej kráľovskej akadémie, a preto nebudeme pri každom jednom príklade uvádzať zdroj. Ten nájdeme v zozname použitej literatúry.

5. Ingresívne opisné slovesné väzby

5.1 *Ir a + infinitív*

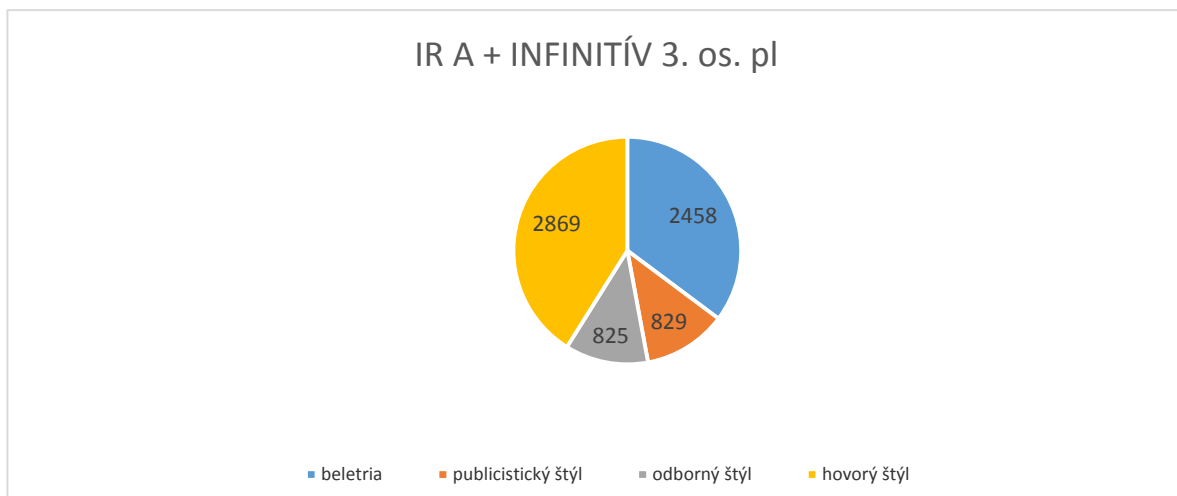
Za najdôležitejšiu ingresívnu opisnú slovesnú väzbu považujeme konštrukciu *ir a + infinitív*. Jednoznačne hovoríme o najfrekventovanejšej opisnej slovesnej väzbe a to nielen ingresívnej, ale aj vo všeobecnosti. Jej výskyt je abundantný v každom funkčnom štýle. Pri zadaní väzby v infinitíve (*ir a + infinitív*) do korpusu nájdeme 10 148 prípadov. Samozrejme musíme si uvedomiť, že opisná slovesná väzba nemá len význam perifrázy „*ir a + infinitív*“, ale aj plnovýznamového slovesa *ir*. Vzhľadom k počtu nájdených prípadov je selekcia takmer nemožná, čo však nevyvracia fakt, že ide o najpoužívanejšiu opisnú slovesnú väzbu, ako udávajú autori ako Fente Gómez a kol. My budeme väzbu skúmať, tak ako u všetkých opisných slovesných väzieb, v 3.os. sg a pl. prítomného času v indikatíve. V tomto prípade nájdeme omnoho viac prípadov. V celom korpuse Španielskej kráľovskej akadémie nájdeme s väzbou „*va a + infinitív*“ 45 537 prípadov a s 3.os. pl. o čosi menej len 17 289 prípadov. Počtom nájdených prípadov chceme iba poukázať, že frekvencia väzby je naozaj vysoká, čo nám zabraňuje selektovať počet prípadov perifráz a pôvodného významu slovesa. Preto počtom nájdených prípadov iba upozorňujeme, že táto konštrukcia je naozaj veľmi frekventovaná.

Skúmaním frekvencie tejto väzby v rôznych štýloch sme dospeli k záveru, že konštrukcia *ir a + infinitív* rozhodne patrí zo všetkých skúmaných opisných slovesných väzieb k najfrekventovanejším. Má najviac zaznamenaných prípadov v každom štýle. Avšak väzba dominuje hlavne v hovorovom jazyku s počtom prípadov 10 140 v 3.os.sg. Takisto je bežná v beletrii a publicistickom štýle, najmenej zaznamenaných prípadov sme našli v odbornom štýle, ale v porovnaní s ostatnými skúmanými väzbami je 825 zaznamenaných prípadov dosť vysoké číslo, čo nám dovoľuje s istotou tvrdiť, že dominuje v každom štýle.

Graf 1 IR A + INFINITÍV 3. os. sg

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

Graf 2 IR A + INFINITÍV 3. os. pl

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

V teoretickej časti sme si predstavili dôkladne rôzne použitia opisnej slovesnej väzby vyjadrujúce rôzne situácie. Prvým a základným významom tejto väzby je vyjadrenie blízkej budúcnosti („Dice que va a hablar con el comisario y el capitán que manda la policía”). Okrem bežného použitia perifrázy sa stretávame s tzv. výnimkami, ktoré vymedzuje Fente Gómez⁴⁶. Jednou s výnimiek je napr. používanie opisnej slovesnej väzby v idiómoch. V korpuse sme skúmali idióm *¡vete tú a saber!*, ktorý sme v korpuse zaznamenali až v 32 prípadoch, prevažne v beletrii (*Le costó ciento y pico esa botella, ¡vete tú a saber! porque*

como hace tantos años, fíjate tú, hará dieciocho o veinte años que tiene ese vino ahí, pues, ¡fíjate, qué reserva!). Ďalšou zvláštnosťou je použitie tejto väzby na vyjadrenie rozkazu v prvej osobe plurálu. Už len samostatné vyhľadanie väzby „*vamos a + infinitív*“ v korpuse nájdeme 16 863 prípadov. Jednou z najčastejších fráz je práve väzba *vamos a ver*, ktorú podľa korpusu nájdeme v 1340 prípadov, z čoho 76,41% tvorí hovorový štýl a beletria. (*Ahora vamos a ver que no sólo se pueden combinar estos estados lógicos, sino que también se pueden memorizar.*)

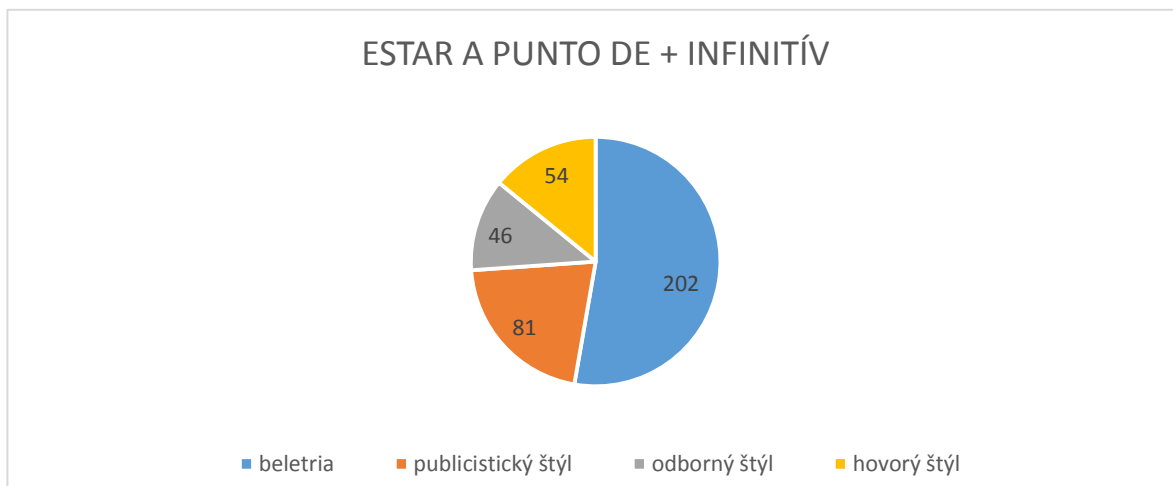
5.2 Estar a punto de + infinitív

Vysoko frekventovanou väzbou v každom skúmanom štýle je opisná slovesná väzba *estar a punto de + infinitív*. Väzba majúca ingresívny charakter sa opäť najviac vyskytuje v beletrii, kde sa najčastejšie spája s bežnými slovesami (*decir, morir, hacer, llegar, empezar...*). Takisto však nájdeme s touto väzbou knižné slovesá (*retirarse, manifestar, estallar*) či frazeologizmy (*estirar la pata*). Ako príklad si ilustrujeme tieto dve vety z korpusu, na ktorých vidíme použitie daných sloves v opisnej slovesnej väzbe. Zároveň na vete môžeme sledovať bezprostrednosť deja, ktorý má nastať.

- “*Y aunque ha sobrevivido muchísimo más de lo que me imaginé, creo que ya está a punto de morir. No se mueve del rincón donde duerme y solo emite extraños sonidos cuando quiere que le traiga agua.*”
- “*Unas veces dice que se lesionó el huesito innominado, otras que sufre de ictericia y, finalmente, que está a punto de estirar la pata a causa de un mal de pronóstico grave.*”

V publicistickom štýle nájdeme túto opisnú slovesnú väzbu často a to najmä v športových správach, najčastejšie slovesá, s ktorými sa viaže, sú slovesá vyjadrujúce ukončenie deja (*cumplir, culminar, lograr, completarse, finalizar*).

V odbornom štýle vo vedecko-technických textoch taktiež nájdeme bohaté zastúpenie danej väzby. V neposlednom rade je väzba obľúbená aj v hovorovom jazyku, čo dokazuje 54 nájdených prípadov v korpuse Španielskej kráľovskej akadémii.

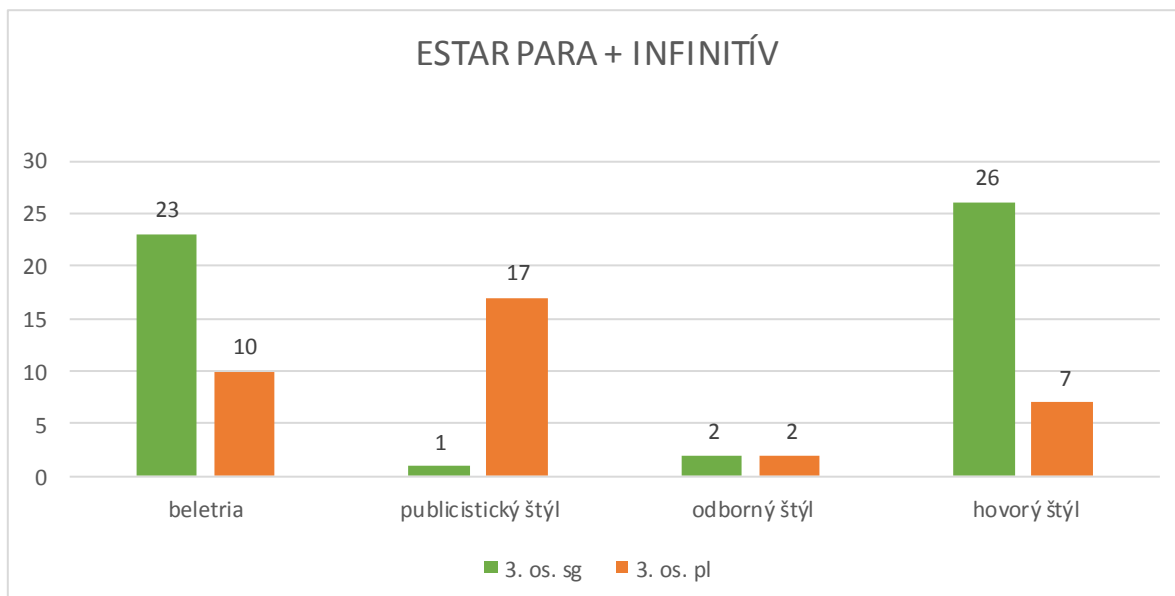
Graf 3 ESTAR A PUNTO DE + INFINITÍV

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

5.3 Estar para + infinitív, estar por + infinitív

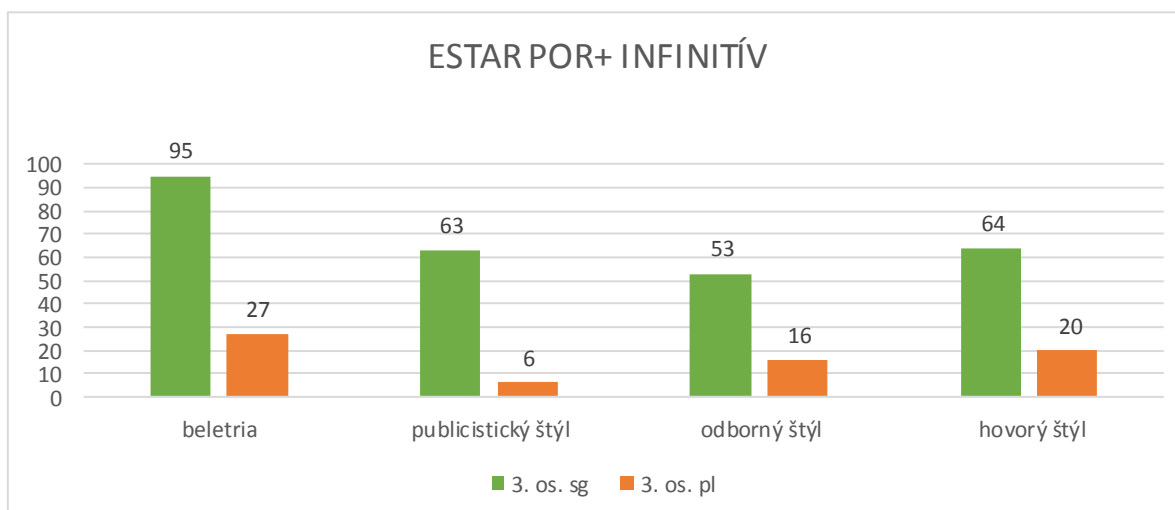
V teoretickej časti sme sa oboznámili, že opisné slovesné väzby *estar para + infinitív* a *estar por + infinitív* sa používajú výlučne v hovorovom jazyku, aj v tomto prípade sme overili túto teóriu v korpuse Španielskej kráľovskej akadémii.

Z analýzy týchto dvoch väzieb vyplynulo, že ich použitie nie je obmedzené iba na hovorový štýl, práve naopak mnoho príkladov s perifrázou *estar por + infinitív* nájdeme v publicistickom štýle v športových správach „... *y la mente de los jugadores no está para jugar con la selección un partido importante como el de hoy.*” Takisto aj u väzby *estar para + infinitív* nájdeme vyšší výskyt príkladov. V odbornom štýle sa vyskytuje viacej väzba *estar por + infinitív* než *estar para + infinitív*. Z týchto dvoch konštrukcií je frekventovanejšia perifrása *estar por + infinitív*. Avšak tieto inchoatívne slovesné väzby nezaradujeme práve k najfrekventovanejším.

Graf 4 ESTAR PARA + INFINITÍV

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

Graf 5 ESTAR POR+ INFINITÍV

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

6. Inchoatívne opisné slovesné väzby

6.1 Empezar por, comenzar por, principiar por + infinitív

Sylva Hamplová⁴⁷ považuje tieto opisné slovesné väzby za ekvivalentné. Mohli by sme tvrdiť, že ide o čiastočné synonymá, pretože vyjadrujú rovnaký počiatok deja, avšak líšia sa svojou frekvenciou a užitím v daných štýloch. Z našej analýzy vyplýva, že väzba *principiar por + infinitív* sa vyskytuje len zriedkavo a to najmä v beletrii, ako uvádza Zavadil⁴⁸, jej užitie v iných štýloch je prakticky nemožné, pretože ide o veľmi formálnu väzbu.

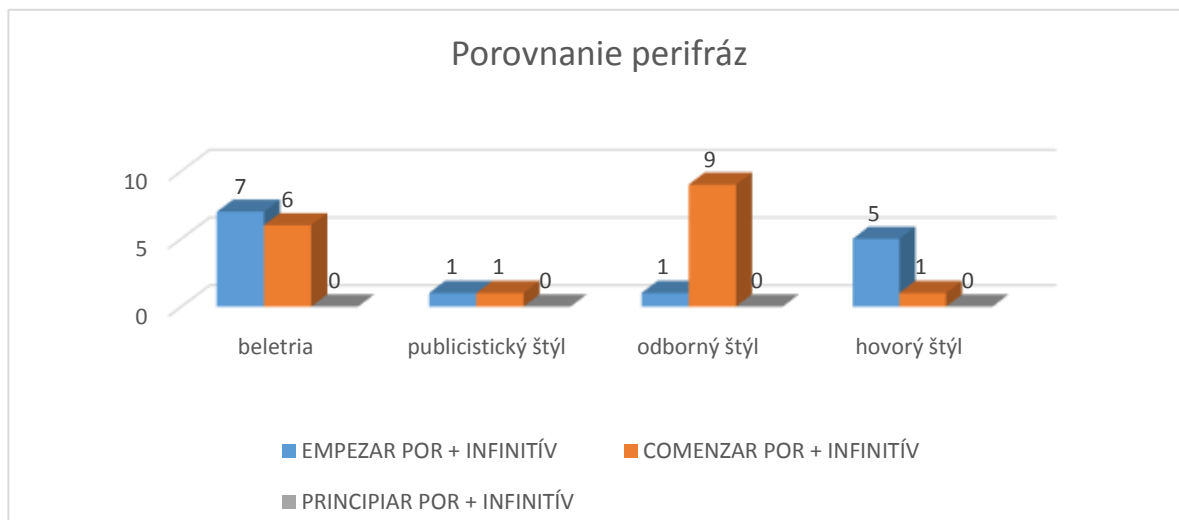
Opisné slovesné väzby *empezar por* a *comenzar por + infinitív* by sme mohli definovať ako úplné synonymá, ich frekvencia užitia je takmer rovnaká. Obe väzby dominujú hlavne v publicistickom štýle a v odbornom štýle. V odborných textoch je častejšia väzba *comenzar por + infinitív*, čo potvrdzuje teóriu, že sloveso *comenzar* je o niečo formálnejšie než sloveso *empezar*.

V textoch o gastronómii sa vyskytuje väzba *empezar por + infinitív* („*Se empieza por preparar un caldo de pollo o en su lugar de gallina*”). V beletrii sa vyskytujú tieto väzby v menšom zastúpení, než v ostatných skúmaných štýloch, no prevahu má väzba *empezar por + infinitív*.

---

⁴⁷ Sylva HAMPLOVÁ: *Stručná mluvnice španělštiny*. Praha, Academia nakladatelství Československé akademie věd

⁴⁸ Bohumil ZAVADIL, Petr Čermák : *Mluvnice současné španělštiny*, Univerzita Karlova v Praze, Praha 2010.

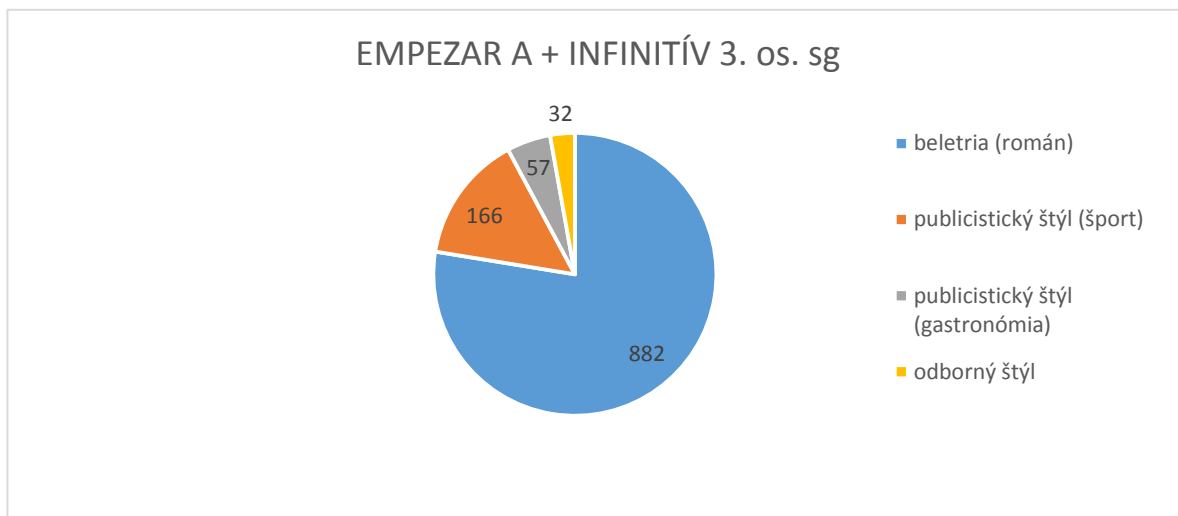

Graf 6 Porovnanie perifráz

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

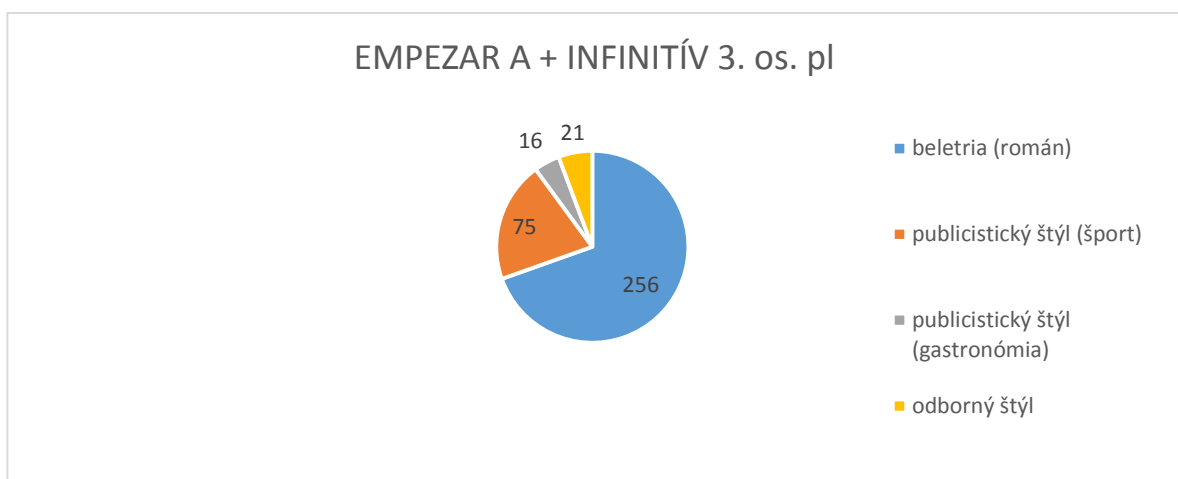
6.2 Empezar a, comenzar a, principiar a + infinitív

Konštrukcie *empezar a*, *comenzar a*, *principiar a + infinitív* sú opisné slovesné väzby vyjadrujúce počiatok deja, predovšetkým konštrukcie *empezar a*, *comenzar a + infinitív* patria k najfrekvencovanejším opisným slovesným väzbám. Väzbu *principiar a + infinitív* nájdeme v korpuse Španielskej kráľovskej akadémie iba v 14 prípadoch, čo potvrdzuje nízky výskyt väzby, predovšetkým v odbornom štýle a beletrii. Väčšiu pozornosť venujeme väzbám *empezar a + infinitív* a *comenzar a + infinitív*, keďže s týmito väzbami sa stretávame v každom type textu a štýle. Dané väzby budeme medzi sebou porovnávať na základe výsledkov korpusu Španielskej kráľovskej akadémie v rôznych štýloch na základe konkrétnych textov (beletria – román, publicistický štýl – šport, gastronómia, odborný štýl – vedecko – technické texty).

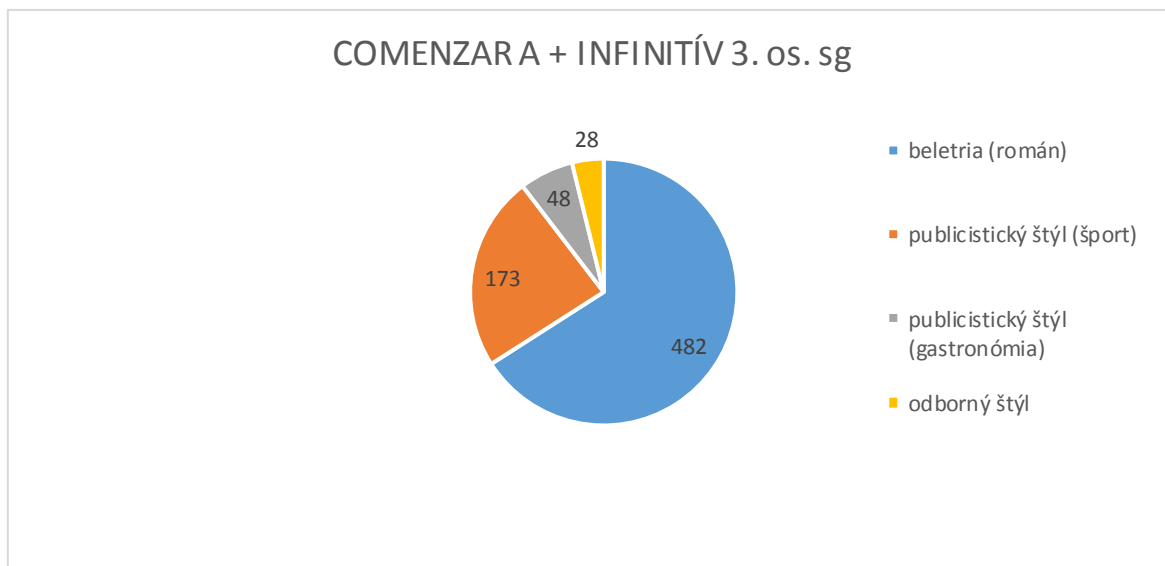
Graf 7 EMPEZAR A + INFINITÍV 3. os. sg

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

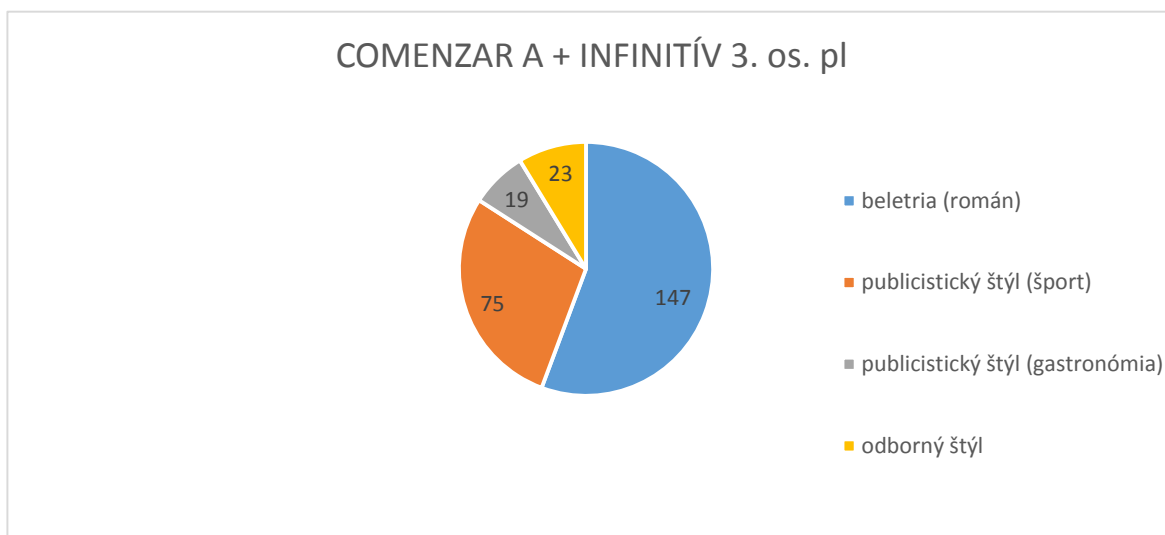
Graf 8 EMPEZAR A + INFINITÍV 3. os. pl

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

Graf 9 COMENZAR A + INFINITÍV 3. os. sg

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

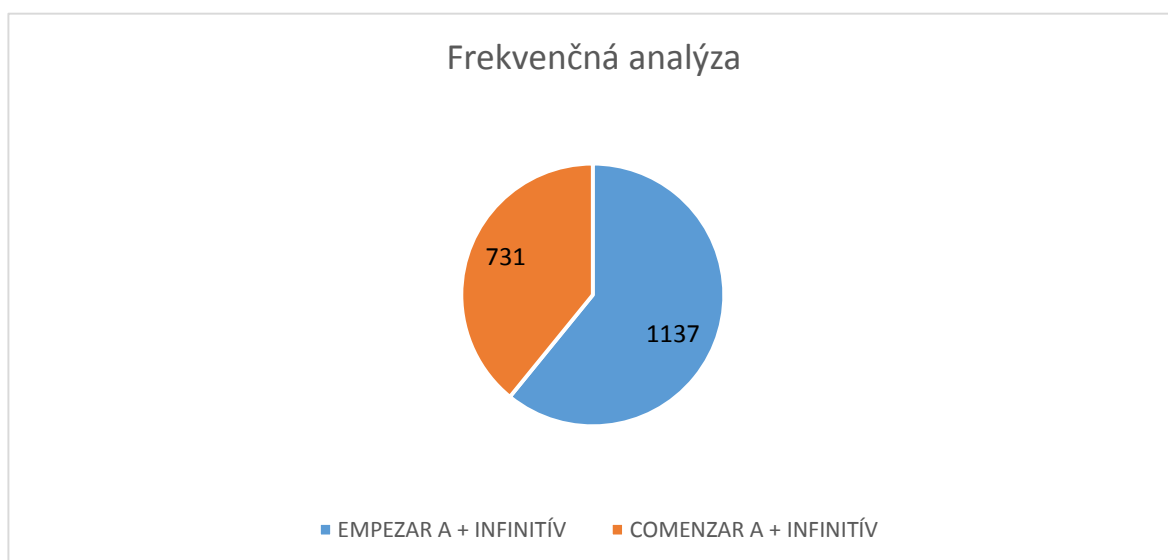
Graf 10 COMENZAR A + INFINITÍV 3. os. pl

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

Ako bolo spomenuté v teoretickej časti, opisná slovesná väzba *empezar a + infinitív* je používanějšía než *comenzar a + infinitív*, zo skúmaných textov vyplýva a to takmer v každom skúmanom štýle, že najväčší výskyt majú obe konštrukcie v beletrii, vysoký výskyt nájdeme aj v textoch publicistického štýlu, a najmenej prípadov nájdeme v odbornom

štýle.

Týmto výskumom by sme mohli potvrdiť Zavadilovu teóriu⁴⁹, že sloveso *empezar* je najpoužívanejšie, sloveso *comenzar* knižnejšie a sloveso *principiar* v hovorovej reči takmer nepoužívané. Ďalšou metódou na overenie tejto teórie je skúmanie slovesa *empezar* a *comenzar* s vybranými slovesami (*hablar*, *hacer*) v daných štýloch. Tieto slovesá zaraďujeme k frekventovaným slovesám bežnej komunikácie, a preto som ich vybrala na danú analýzu. Tieto slovesá sme zadávali do korpusu Španielskej kráľovskej akadémie v znení „*empieza a hacer/hablar*“ a *comienza a hacer/hablar*“ Z daných výsledkov opäť vyplýva, že väzba *empezar a + infinitív* je najpoužívanejšia. Najvyšší počet oboch väzieb nájdeme v beletrii a najmenší výskyt sme zaznamenali v publicistickom štýle. Ďalej z tabuľky vychádza ďalší zaujímavý fakt, ktorý sme skúmali na beletrii, a to je frekvencia týchto dvoch väzieb na území Pyrenejského polostrova a Latinskej Ameriky. V oboch skúmaných opisných slovesných väzbách nám vyšlo, že väzba *comenzar a + infinitív* je používanéjšia na území Latinskej Ameriky, zatiaľ čo väzba *empezar a + infinitív* sa používa viacej v Španielsku.

Graf 11 Frekvenčná analýza

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

⁴⁹ Bohumil ZAVADIL, Petr Čermák : *Mluvnice současné španělštiny*, Univerzita Karlova v Praze, Praha 2010; str. 315

6.3 Formy vyjadrenia väzby *empezar a + infinitív*

Okrem toho, že opisné slovesné väzby *empezar a, comenzar a + infinitív* sú synonymami, ktoré sa líšia svojím výskytom, ale nie významom, poznáme iné synonymá tejto väzby, ktoré sa líšia práve minimálnym rozdielom vo význame. V teoretickej časti sme si ich charakterizovali a teraz sa zameriame na ich výskyt v praxi podľa korpusu Španielskej kráľovskej akadémie.

6.3.1 *Ponerse a + infinitív*

Táto slovesná väzba je najbližšia konštrukcii *empezar a + infinitív*, ako uvádza Fente Gómez⁵⁰ hlavným rozdielom týchto dvoch konštrukcií je vyjadrenie subjektivity a objektivity deja. Ďalej tento autor uvádza, že často počujeme vety typu: „*Se puso a llover*“, hoci opisná slovesná väzba *ponerse a + infinitív* sa spája s vetami, ktorých podmetom je osoba. V prvej časti overíme túto teóriu v daných funkčných štýloch na väzbách „*se puso a llover*“ a „*empezó a llover*“ a druhej časti jednotlivý výskyt danej väzby.

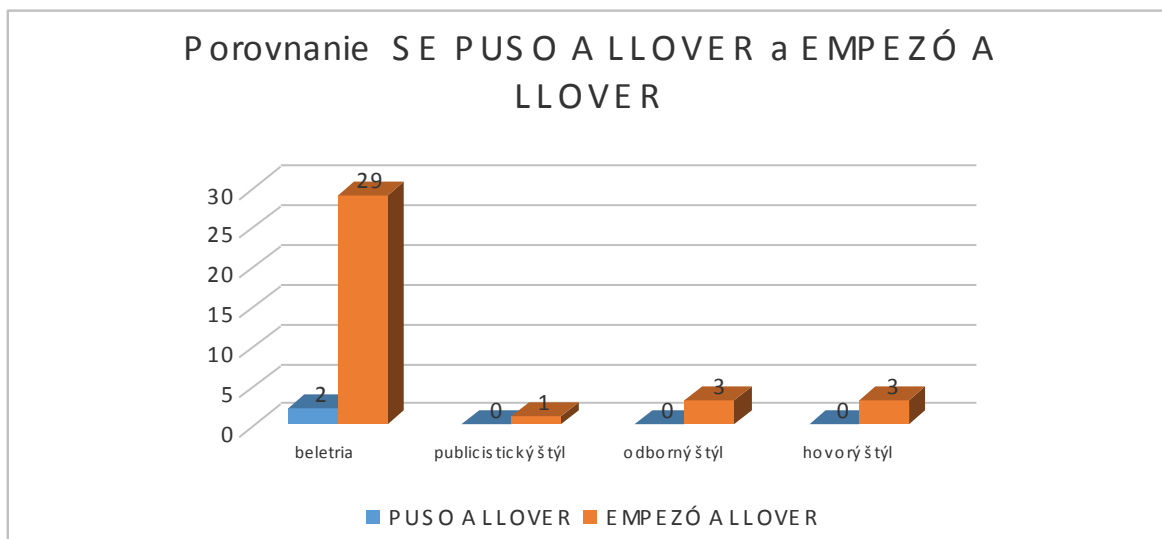
Podľa krátkej analýzy korpusu sme zistili, že väzba „*empezó a llover*“ je používanejšia než konštrukcia „*se puso a llover*“. Korpus Španielskej kráľovskej akadémie nezaznamenal ani jeden prípad väzby „*se puso a llover*“ v hovorovom jazyku, o tejto teórii nás oboznamoval Fente Gómez vo svojej publikácii⁵¹. Aj napriek tomu, že sa nám táto teória nepotvrdila, nevylučujeme použitie tejto opisnej slovesnej väzby v hovorovom kontexte. Z daných štýlov sa väzba v oboch prípadoch najviac vyskytuje v beletrii. Na daných príkladoch z beletrie z korpusu Španielskej kráľovskej akadémie si vysvetlíme rozdiel v použití týchto dvoch väzieb.

- „*Cuando empezó a llover corrimos hacia un enorme castano y nos refugiamos bajo su copa.*“
- „*A media tarde se puso a llover y vimos a los Chacón en la calle recoger apresuradamente su tenderete y meterse corriendo en el jardín para refugiarse bajo*

⁵⁰ Rafael FENTE GÓMEZ, Jesús FERNÁNDEZ, Lope G. FEIJÓO: *Perífrasis verbales*, SGEL, Madrid 1992; str. 49-50

⁵¹ Rafael FENTE GÓMEZ, Jesús FERNÁNDEZ, Lope G. FEIJÓO: *Perífrasis verbales*, SGEL, Madrid 1992

el sauce.“

Graf 12 Porovnanie SE PUSO A LLOVER a EMPEZÓ A LLOVER

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

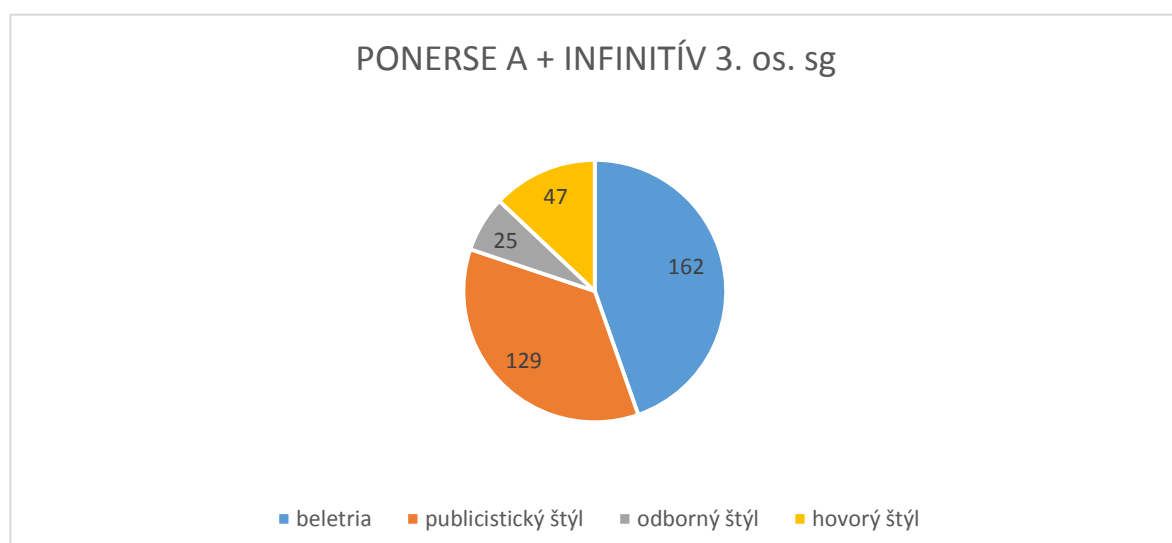
V prvej vete je situácia hodnotená objektívne, oboznamuje čitateľa o deji, ktorý práve nastal. V druhej vete naopak hodnotíme realitu subjektívnejšie, prípadne väzba „*ponerse a infinitív*“ jej dodáva väčší spád deja, ktorý nás upozorňuje, že dej začal neočakávane. Takisto by sme sa mohli prikloniť k teórii Fente Gómeza, ktorý tvrdí, že v hovorovom jazyku je väzba „*se puso a llover*“ zaužívaná, aj napriek tomu, že subjektom vety nie je osoba. Môžeme teda povedať, že ide o tzv. ustálené slovné spojenie v hovorovom jazyku (*modismo*).

Ďalej budeme skúmať výskyt tejto opisnej slovesnej väzby v daných štýloch. Ako aj v predchádzajúcich opisných slovesných väzbách aj konštrukcia *ponerse a + infinitív* sa najviac vyskytuje v beletrii, ale prekvapivo vysoký počet prípadov bol zaznamenaný v textoch o gastronómii a varení. V 3.os. sg. bolo nájdených 129 prípadov v 3. os. pl. 144 prípadov. Väzba sa najčastejšie spája so slovesami *hervir, calentar, remojar, sofreír, cocer, cocinar, derretir, freír, rehogar*. Najväčší výskyt gastronomických textov je zo Španielska (55,65% v 3.os.sg.) a Mexika (66,66% v 3.os.pl). Pomerne nízky počet výskytu nájdeme v odbornom štýle vedecko- technických textov.

Tabuľka 1 Výsledky frekvenčnej analýzy opisnej slovesnej väzby ponerse a + infinitív so slovesami gastronomických textov

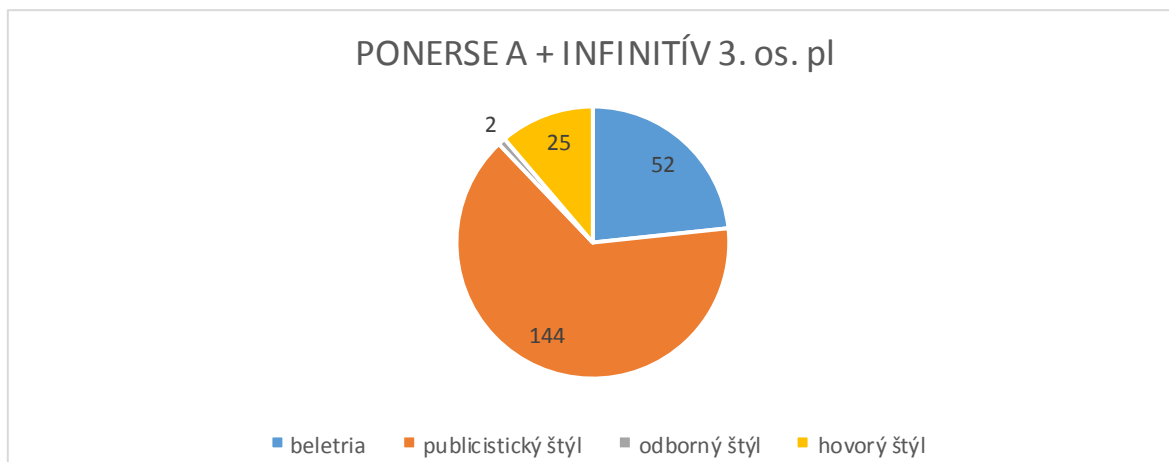
	3.os.sg	3.os.pl		3.os.sg	3.os.pl
<i>hervir</i>	12	11	<i>cocinar</i>	4	1
<i>calentar</i>	10	1	<i>derretir</i>	2	0
<i>remojar</i>	14	40	<i>rehogar</i>	1	0
<i>sofreír</i>	1	0	<i>freír</i>	1	1
<i>cocer</i>	40	65			

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

Graf 13 PONERSE A + INFINITÍV 3. os. sg

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

Graf 14 PONERSE A + INFINITÍV 3. os. pl

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

6.3.2 Echar(se) a + infinitív

Ďalšou skúmanou inchoatívnu väzbou, ktorá vyjadruje ešte rýchlejší dej je *echarse a + infinitív*. Vyskytuje sa najmä v beletrii, ale aj v publicistickom štýle. V gastronomických textoch je väzba doprevádzaná slovesami *hervir, cocer, freír*, pričom väčšina príkladov je z Chile. V odbornom štýle je výskyt perifrázy minimálny. V teoretickej časti sme uviedli, že opisná slovesná väzba sa spája s výlučne určitými slovesami (*llorar, reír*). Korpus Španielskej kráľovskej akadémie nám túto teóriu povrdil. Najviac zaznamenaných prípadov bolo so slovesom *reír*, medzi ďalšie časté slovesá s ktorými sa spája táto konštrukcia sú: *nadar, morir, llorar, correr*.

Teraz sa bližšie pozrieme na väzbu *echar a + infinitív*, ktorá sa podľa Fente Gómezovej teórie takisto spája iba s určitými slovesami (*andar, correr, volar, nadar*). Táto opisná slovesná väzba bez zvratného zámena *se* je menej frekventovaná než zvratná podoba tejto konštrukcie. V publicistickom a odbornom štýle korpus Španielskej kráľovskej akadémie nenašiel veľa príkladov. Avšak na základe beletristických textov, ktorých bolo zaznamenaných najviac (34 prípadov), môžeme povedať, že opisná slovesná väzba sa najviac spája so slovesom *andar, correr, rodar*.

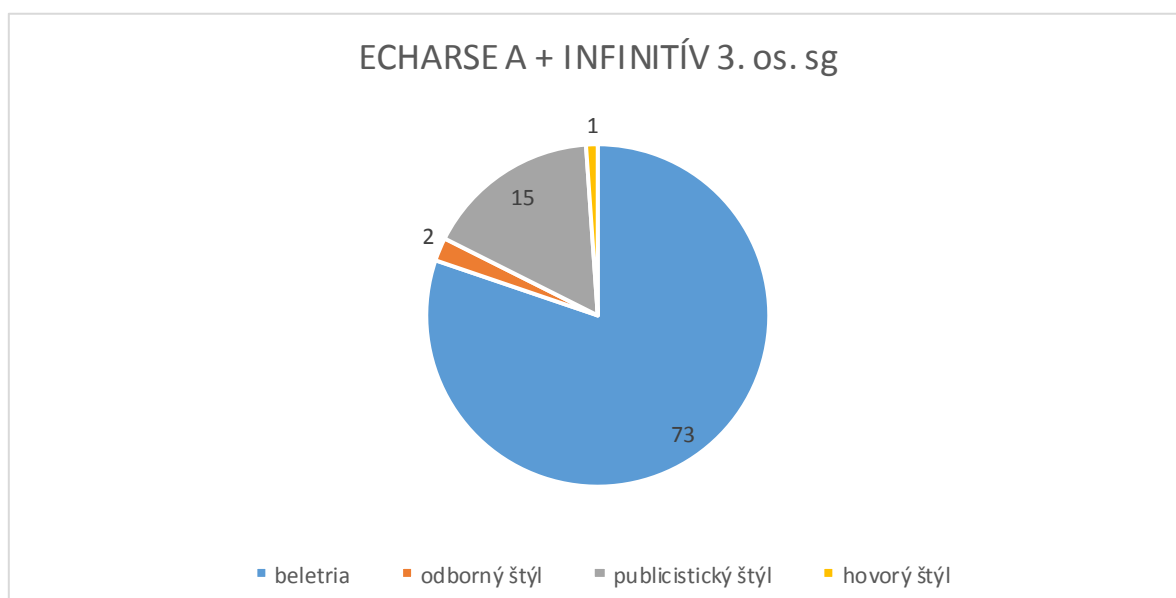
Potvrdili sme teóriu, že konštrukcia *echar a + infinitív* sa naozaj spája s obmedzeným množstvom slovies. Na základe textov z beletrie sa pozrieme s akou frekvenciou sa spája s danými slovesami.

Z tabuľky vyplýva, že väzba sa najviac spája s väzbou „*echar a correr*“. Na záver môžeme konštatovať, že aj napriek tomu, že väzba sa môže spájať aj s inými slovesami ako sú *echar a hablar*, ich výskyt je taký minimálny, že im autori neprpisujú dôležitosť, a preto vymedzili slovesá s ktorými sa spája opisná slovesná väzba najviac, čo však nevylučuje spojenie s inými slovesami.

Tabuľka 2 Frekvenčná analýza opisnej slovesnej väzby *echar a* + infinitív s jej najpoužívanejšími slovesami

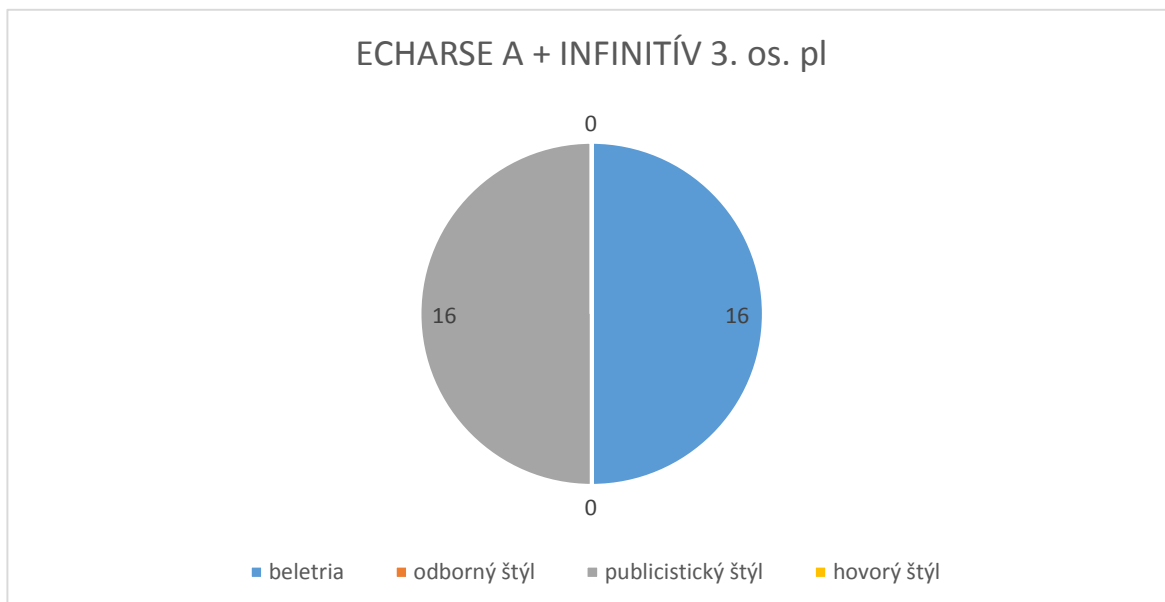
	Počet prípadov v 3.os. sg.	Počet prípadov v 3.os. pl.
<i>echar a correr</i>	27	7
<i>echar a andar</i>	27	3
<i>echar a volar</i>	2	5
<i>echar a nadar</i>	0	1

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

Graf 15 ECHARSE A + Infinitiv 3. os. sg

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

Graf 16 ECHARSE A + Infinitiv 3. os. pl

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

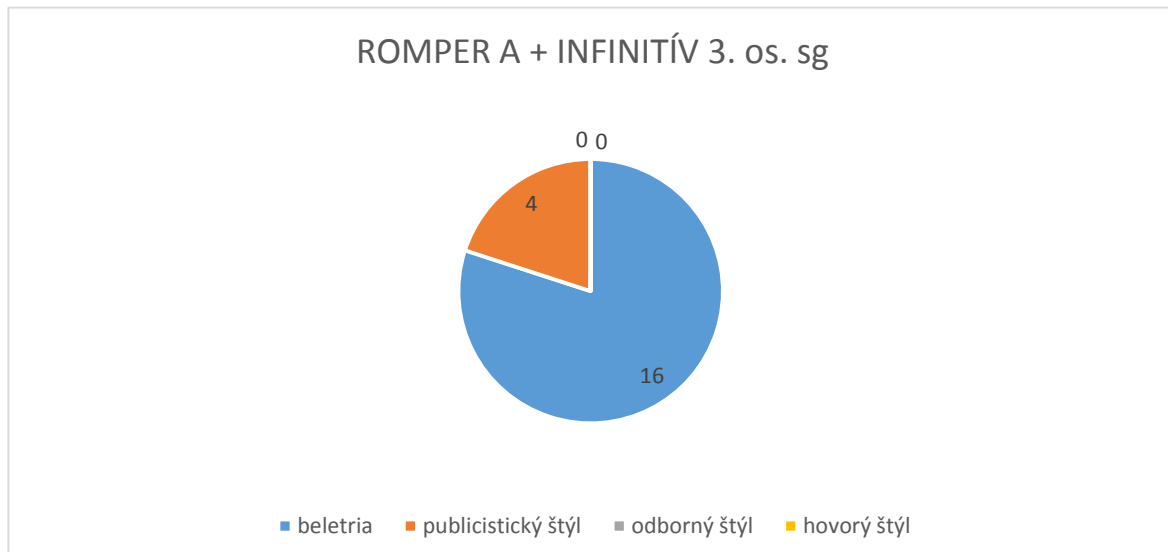
6.3.3 Romper a + infinitív

Väzba *romper a + infinitív* zaznamenáva v 3. os. sg 101 prípadov podľa korpusu Španielskej kráľovskej akadémie. Z teoretickej časti vyplýva, že väzba sa spája najmä so slovesami *llorar* a *reír*, čo nám korpus potvrdzuje. Najviac prípadov zaznamenávame v beletrii, kde sa vyskytujú väzby ako *rompe a llorar*, *rompre a reír*. Autori románov prezentujú taktiež väzbu *romper a cantar*. Z teoretickej časti vyplýva, že väzba sa spája s malým počtom infinitívov, napriek tomu v beletrii nájdeme aj iné ako sú: *chillar*, *maullar*, *hablar*, *leer*, *hervir*. To, že väzba naozaj vyjadruje prudký až náhly začiatok deja demonštrujú aj príklady z korpusu.

- *Los tripulantes rompen a reír locamente con el ruido de una lamentación funeraria.*
- *De pronto, rompen a chillar los pájaros.*
- *Duvel ha sentido como si los ojos se le subiesen a la frente y rompe a leer.*

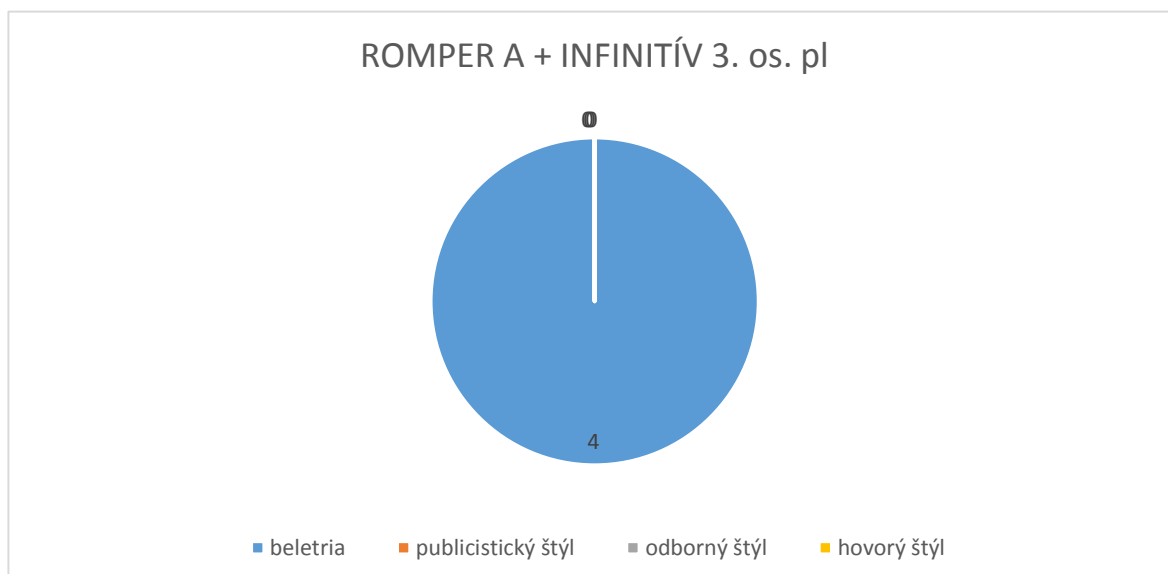
Väzba sa takisto vyskytuje v publicistickom štýle, napríklad v časopisoch o varení nájdeme väzbu “*romper a hervir*” (*Es muy fácil, cuando rompe a hervir el agua, se echan dos cucharaditas, y un poco de hierbabuena...*) aj v ekonomicko právnych článkoch („*La ex*

mujer de Roldán rompe a llorar al evocar su matrimonio con un "hombre maravilloso").

Graf 17 ROMPER A + INFINITÍV 3. os. sg

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

Graf 18 ROMPER A + INFINITÍV 3. os. pl

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

Z výsledkov korpusu teda vyplýva, že najčastejšie sa s väzbou stretávame v beletrii, ale v niektorých prípadoch aj v publicistickom štýle. Okrem toho môžeme dedukovať, že

táto konštrukcia má určitý knižný charakter. V publicistickom štýle je zriedkavá, keďže ju nájdeme hlavne v literatúre, autori ňou upozorňujú na prudkú zmenu deja.

6.3.4 Sémantický rozdiel vyjadrenia typu väzby *empezar a + infinitív*

V tejto časti budeme analyzovať slovesné väzby, ktoré patria do rovnakého sémantického poľa. Ako už bolo spomenuté v teoretickej časti opisné slovesné väzby typu *empezar a, comenzar a, ponerse a, echar(se) a, romper a* či *liarse a + infinitív* majú takmer rovnaký význam, a preto ich zaradujeme do rovnakého sémantického poľa. Na daných príkladoch budeme špecifikovať ich rozličné použitie ale aj zmenu ich významu, ktoré vete dodáva iné zafarbenie. Tiež si uvedieme s akou frekvenciou sa dané opisné slovesné väzby vyskytujú. Analýzu budeme vykonávať na dvoch slovesách – *llorar* a *reír* v beletristických textoch, keďže už v predošlej analýze sme zistili, že tieto väzby sú v tomto žánri najfrekvencovanejšie.

Príklady:

1. *Se lleva las manos a la cara y la muy bragazas comienza a llorar.*
2. *Inés desde las rodillas de Julián comienza a reír como la noche anterior.*
3. *Si empieza a llorar porque, es un llorón, sabe usted?*
4. *Teresita empieza a reír con fuertes carcajadas.*
5. *De pronto, se pone a llorar, de una manera triste y melancólica.*
6. *Y se pone a reír a carcajadas hasta que Simone viene a su encuentro y tomándola en los brazos la besa y le dice suavemente: “Cálmate.”*
7. *Súbitamente se derrumba y se echa a llorar.*
8. *Ella se sienta y se echa a reír incontinentemente.*
9. *Zoe rompe a llorar cubriéndose el rostro con las manos.*
10. *Petra solloza. Don Martín rompe a reír incontinentemente.*

Na daných príkladoch z korpusu môžeme dokázať, že v praxi sú všetky tieto opisné slovesné väzby používané. V príkladoch v konštrukciách *empezar a* a *comenzar a + infinitív*, vidíme, že vety majú informatívny charakter, objektívne hodnotia realitu. V prípade

perifrázy *ponerse a + infinitív*, je zrejmé, že daný dej má väčší spád, čo napríklad podotýka príslovka *de pronto*, ďalej môžeme sledovať, že použitím tejto väzby hovoriaci vynakladá isté vlastné úsilie (*se pone a reír a carcajadas*). Posledné dve väzby *echarse a + infinitív* a *romper a + infinitív* vyjadrujú najvyšší stupeň náhlosti deja, takisto aj v týchto príkladoch môžeme vidieť, že náhlosť je zdôraznená príslovkami (*súbitamente, inconteniblemente*), čo dodáva väzbe väčší ráz, prudkosť. Netreba však zabúdať, že najmä väzba *romper a + infinitív* sa spája exkluzívne s týmito slovesami (*llorar, reír*) podobne ako väzba *echarse a + infinitív*.

Tabuľka 3 Frekvenčná analýza opisných slovesných väzieb z rovnakého sémantického poľa so slovesami *reír* a *llorar*

Opisná sl. väzba	Počet prípadov	Opisná sl. väzba	Počet prípadov
<i>empieza a llorar</i>	21	<i>empieza a reír</i>	13
<i>comienza a llorar</i>	4	<i>comienza a reír</i>	3
<i>se pone a llorar</i>	24	<i>se pone a reír</i>	3
<i>se echa a llorar</i>	35	<i>se echa a reír</i>	42
<i>rompe a llorar</i>	31	<i>rompe a reír</i>	9

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

Ďalej sme skúmali frekvenciu užitia daných opisných slovesných väzieb so slovesami *reír* a *llorar*, pretože tie sú práve najfrekventovanejšie so všetkými synonymnými spojeniami. Frekvenčná analýza bola vykonávaná na španielskej a latinskoamerickej beletrii. Z tabuľky vyplýva, že najčastejšie sa so slovesom *llorar* spájajú väzby *echarse a* a *romper a + infinitív* a najmenej prípadov bolo zaznamenaných s opisnou slovesnou väzbou *comenzar a + infinitív*. So slovesom *reír* sa najviac prípadov viaže s konštrukciou *echarse a + infinitív*. Z výsledkov môžeme konštatovať, že najneutrálnejšou väzbou je konštrukcia *empezar a + infinitív*.

6.4 Liarse a + infinitív

V celom korpuse Španielskej kráľovskej akadémie nájdeme iba 7 prípadov na danú väzbu, čo dokazuje jej nízku frekvenciu, avšak zo zistených výsledkov vyplýva, že táto

väzba nie je používaná iba v hovorovom jazyku, ako sme uviedli v teoretickej časti, práve naopak, väčšina príkladov je práve z beletrie („*En cualquier momento alguien saca una pistola y se lía a pegar los tiros*“).

6.5 Meterse a + infinitív

Táto opisná slovesná väzba takisto nepatrí k najfrekventovanejším. V korpuse Španielskej kráľovskej akadémie nájdeme 72 prípadov v 3.os.sg, avšak iba 5 prípadov tvorí skutočne väzbu „*meterse a + infinitív*“, ostatné príklady sa spájajú s podstatným menom na miesto infinitívu (*A lo mejor se mete a cura, como Carlos*). Z výskumu ďalej vyplýva, že väzba sa vo väčšine prípadov spája s Väzba zároveň vyjadruje prudký spád deja, kde konateľ deja vynakladá úsile („*Su marido también se mete a defenderla y pega de trompadas y patadas a las otras*“). Väzbu sme zaznamenali v 5 prípadoch u latinsko – americkej beletrie. Z ostatných skúmaných štýlov nájdeme 4 prípady na hovorový štýl, avšak na skúmaných odborných a publicistických textoch sme nenarazili na žiaden prípad danej väzby.

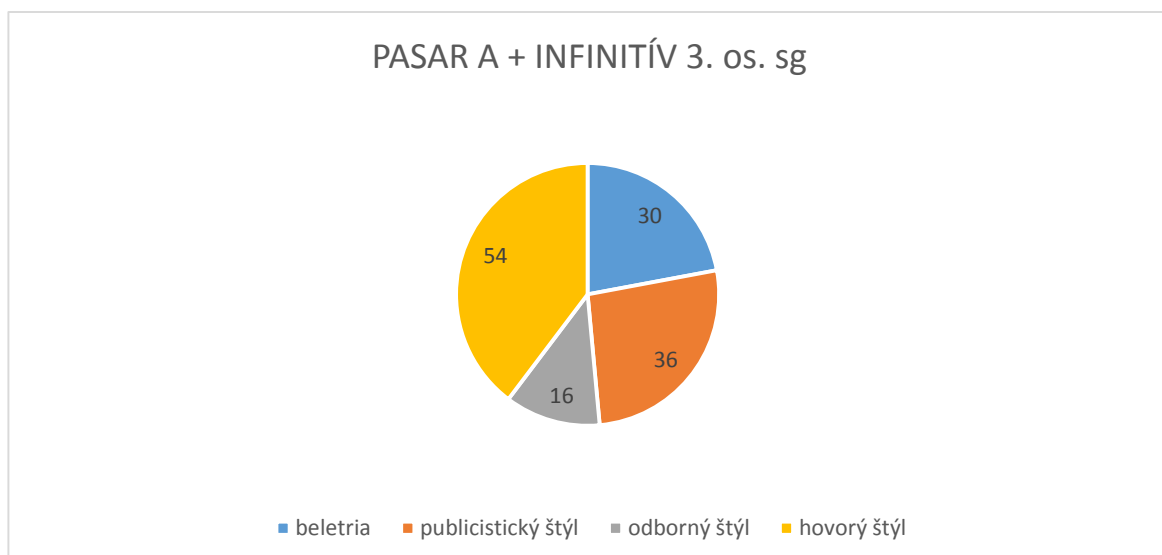
7. Polo opisné slovesné väzby

V prvej a druhej kapitole sme sa zaoberali opisnými slovesnými väzbami, ktoré sme následne delili na inchoatívne a ingresívne. V tejto tretej kapitole budeme venovať pozornosť tzv. polo opisným slovesným väzbám (*pasar a + infinitív, salir + gerundium, ir + gerundium*). Tieto väzby vyjadrujú počiatok deja, avšak tým, že si väzba zanecháva svoj pôvodný význam, nemôžeme hovoriť o úplných opisných slovesných väzbách a tak ich nazývame polo opisnými.

7.1 Pasar a + infinitív

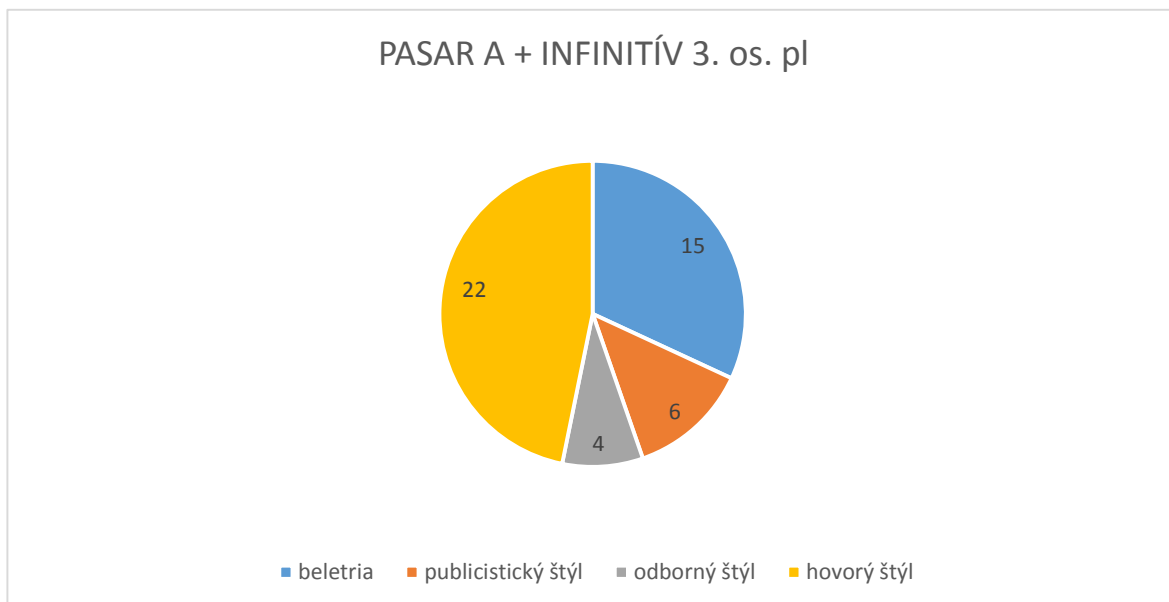
Podobne ako väzbu väčšinou skúmaných väzieb, aj túto konštrukciu nájdeme najviac

v beletrii, hoci nie je až tak frekventovaná korpus Španielskej kráľovskej akadémie zaznamenáva iba 76 prípadov. Túto väzbu by sme mohli takisto zaradiť do našej prvej skupiny, skupiny ingresívnych, avšak pomocné slovesno *pasar* si ponecháva svoj pôvodný význam, čo je evidentné z príkladov, a preto Fente Gómez, nazýva väzbu polo opisnou. Z praktickej časti vyplýva, že polo opisná slovesná väzba sa spája najviac so slovesom *ser*. Opisnú slovnú väzbu „*pasa a ser*“ nájdeme v skúmaných štýloch v 3.os. sg až 81 prípadoch. („*Desde hoy, Egipto pasa a ser provincia romana.*“) V publicistickom štýle nájdeme túto väzbu v 36 prípadoch a to v športových správach, v textoch o gastronómii sa nevyskytuje, najmenej prípadov zaznamenáva korpus u odborného štýlu, a naopak najviac v hovorovom štýle. Týmto našim výskumom sme nepotvrdili teóriu, že opisná slovesná väzba *pasar a + infinitív* sa vyskytuje hlavne vo formálnom jazyku, ba naopak najvyšší výskyt sme zaznamenali v hovorovom štýle.

Graf 19 PASAR A + INFINITÍV 3. os. sg

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

Graf 20 PASAR A + INFINITÍV 3. os. pl

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

7.2 Salir + gerundium

Polo opisná slovesná väzba *salir + gerundium* ako bolo spomenuté v teoretickej časti sa spája so slovesami *correr* a *volar*. Väzba „*sale corriendo*“ je najfrekventovanejším spojením, korpus Španielskej kráľovskej akadémie zaznamenáva 130 prípadov (3. os. sg). Opäť najviac prípadov na danú väzbu nájdeme v beletrii a v hovorovom jazyku, v odborných textoch sa táto konštrukcia vyskytuje minimálne. Naopak konštrukcia „*salir volando*“ nie je až taká frekventovaná, jej užitie sa obmedzuje predovšetkým na beletriu („*Ester sale volando de la cocina*“). V korpuse sa nachádza iba 10 prípadov tejto semi perifrázi. S podobnou frekvenciou akú má táto opisná slovesná väzba sa stretávame aj u väzby „*salir diciendo*“ . Na rozdiel od ostatných väzieb, túto nájdeme aj v odborných textoch aj v textoch publicistického štýlu. Väzbu sme skúmali aj s inými slovesami ako napríklad *hablar* a *hacer*, avšak ich výskyt bol bezvýznamný v porovnaní už so spomenutými opisnými väzbami.

Tabuľka 4 Frekvenčná analýza polo opisnej slovesnej väzby *ir* + *gerundium* s danými slovesami

Opisná sl. väzba	Počet prípadov
<i>va haciendo</i>	27
<i>va poniendo</i>	11
<i>va yendo</i>	3
<i>va empezando</i>	2

Zdroj: Corpus.rae.es, vlastné spracovanie

7.3 *Ir* + *gerundium*

Poslednou skúmanou polo opisnou slovesnou väzbou je väzba, ktorá je na pomedzí inchoatívnej a duratívnej *ir* + *gerundium*. Túto väzbu sme skúmali so slovesami *ir*, *hacer*, *empezar*, *poner*. Najčastejšie sa vyskytuje so slovesom *hacer* prevažne v textoch odborných a v beletrii, pričom v niektorých prípadoch je inchoatívny charakter väzby neistý a vyjadruje skôr duratívnosť („*Se va haciendo de noche*“). Druhou najfrekventovanejšou väzbou je konštrukcia *ir poniendo*, po nej nasleduje väzba *ir yendo* a najnižšiu frekvenciu užitia zaznamenávame u väzby *ir empezando*. Z korpusu Španielskej kráľovskej akadémie vyplýva, že najčastejšie sa väzby vyskytujú v beletrii a hovorovom jazyku.

8. Analýza opisných slovesných väzieb vyjadrujúcich počiatok deja

V praktickej časti sme overovali teórie jednotlivých autorov na opisných slovesných väzbách vyjadrujúcich počiatok deja. Na základe klasifikácie väzieb na ingresívne, inchoatívne a polopopisné slovesné väzby sme v daných funkčných štýloch, zistovali frekvenciu a užitie už spomínaných väzieb. Celkovo sme najviac prípadov zaznamenali z beletrie, na ktorej sme vykonávali analýzu u synonymných sloviac *empezar a + infinitív*.

Korpus Španielskej kráľovskej akadémie nám potvrdil, že najpoužívanejšou perifrázou je *ir a + infinitív*, ďalej zo skupiny ingresívnych slovesných väzieb väzby *estar*

para a estar por + infinitív vyplynulo, že sa nachádzajú vo všetkých štýloch a majú svoje postavenie v publicistickom štýle a nielen v hovorovom. Ingresívne opisné slovesné väzby by sme mohli charakterizovať ako frekventovanú skupinu opisných slovesných väzieb, vyjadrujúcu neodvratne blížiaci sa dej.

Druhá skupina skúmaných slovies sú tzv. inchoatívne slovesná, tejto skupine sme venovali zvýšenú pozornosť, vzhľadom na počet synonym od väzby *empezar a + infinitív*. Potvrdili sme teórie, že slovesá ako *echar(se) a a romper a + infinitív* sa naozaj spájajú s určitou skupinou slovies, treba však podotknúť, že spojenie s iným slovesom nie je vylúčené, skôr by sme mohli povedať, že je výnimočné. Obzvlášť slovesná väzba *echarse + reír* je najpoužívanejšia, avšak obmedzená hlavne na beletriu, v hovorovom jazyku sa s ňou takmer nestretávame. Najpoužívanejším synonymom väzby *empezar a + infinitív* je väzba *ponerse a + infinitív*, zároveň táto väzba sa najčastejšie vyskytuje v textoch o varení, receptoch, dominuje v publicistickom štýle nad hovorovým štýlom, je to jedna z mála väzieb, ktorú nenájdeme výlučne len v beletrii. Ďalej sme si potvrdili, že sloveso *comenzar* v konštrukcii *comenzar por + infinitív* je viac formálnejšie než konštrukcia *empezar por + infinitív* a vyskytuje sa predovšetkým v odborných textoch, zároveň toto sloveso vo väzbe *comenzar a + infinitív* je preferovanejšie v beletrii Latinskej Ameriky. Medzi najmenej frekventované opisné slovesné väzby tejto skupiny patrí konštrukcia *liarse a + infinitív*.

Do poslednej skupiny zaraďujeme polo opisné slovesné väzby, tieto konštrukcie nestrácajú svoj pôvodný význam, a preto pri ich klasifikácii autori váhajú ako ich označovať, podstatou semi- perifráz je že ich pomocné sloveso nestráca úplne svoj pôvodný význam. Najvýznamnejšou konštrukciou je *pasar + infinitív*. V tomto prípade sme úplne nepotvrdili teóriu Gili Gayu a Fente Gómeza, o tom že väzba je formálneho charakteru, vyskytujúca sa predovšetkým v akademických kruhoch, naopak s väzbou sa veľmi často stretávame v hovorovom jazyku. Avšak v prípade semi – perifrázy *salir + gerundium* sa nám potvrdilo, že konštrukcia je obmedzená na väzbu *salir corriendo* a mohli by sme tvrdiť, že v tomto prípade ide o ustálené slovené spojenie.

Praktická časť potvrdila väčšinu teórii autorov ako sú Gili Gaya, Gómez Torrego či Fente Gómez o frekvencii a užití inchoatívnych slovesných väzieb, s ktorými sa stretávame v každodennej španielčine v rôznych situáciach.

ZÁVER

Opisné slovesné väzby sú bežným javom španielskej gramatiky, ktorý umožňuje hovoriacemu vyjadriť deje, ktoré by iným spôsobom v španielčine nevyjadril, prípadne by sme mohli polemizovať o synonymných výrazoch, ktoré by dané opisné slovesné väzby nahradili ako napríklad väzbu *ir a + infinitív* jednoduchým budúcim časom. Touto prácou sme dokázali, že by sme úplne presne nevyjadrili spomínanou transformáciou zámer hovoriaceho. Preto s určitosťou môžeme tvrdiť, že každá opisná slovesná väzba je jedinečná a má svoje miesto v španielskom jazyku.

Ďalšou otázkou, ktorou sme sa zaoberali v teoretickej časti bol problém terminológie, teda nejednotný pohľad autorov na danú problematiku, v teoretickej časti sme si uviedli, že sme si vedomí tohoto problému a že záleží len od autora, ako dané konštrukcie bude nazývať. Najčastejšie sa stretávame s názvom opisné slovesné väzby (*perífrasis verbales*). V tejto práci sme používali v zásade tento štandardný termín.

Jadrom práce bolo jednotlivé skúmanie opisných slovesných väzieb vyjadrujúcich počiatok deja, ich frekvenciu a užitie v daných funkčných štýloch. Na základe klasifikácie rôznych autorov (viď. prílohy) sme vytvorili v tejto práci v časti teoretickej vlastnú klasifikáciu. Gómez Torrego v jednej zo svojej klasifikácii klasifikuje opisné slovesné väzby z temporálneho, modálneho a aspektuálneho hľadiska, kým klasifikácie iných autorov sa líšia a skúmajú ich podľa iných aspektov. Autor ako napríklad Zavadil používa termín *ingresivnosť* pre označenie opisných slovesných väzieb vyjadrujúcich počiatok deja a Fente Gómez naopak používa termín *inchoatívnosť*. Avšak aj keď sa tieto termíny zdajú byť synonymné, istý odtieň rozdielu v ňom nájdeme. Preto do skupiny *ingresívnych* opisných slovesných väzieb sme zaradili väzby vyjadrujúce väčšiu prudkosť deja a neodvratiteľnosť blížiaceho sa deja (*ir a + infinitív, estar a punto de + infinitív, estar para + infinitív, estar por + infinitív*). Do tejto skupiny by sme mohli zaradiť aj väzbu *pasar a infinitív*, ale keďže ide o polo opisnú slovesnú väzbu, zaradíme ju spolu s väzbami *ir + gerundium* a *salir + gerundium* do tretej skupiny – polo opisných slovesných väzieb. Druhou skupinou sú opisné slovesné väzby *inchoatívne*, kde patrí väčšina väzieb, náš výskum sa odrážal predovšetkým od tejto skupiny opisných slovesných väzieb. V tejto skupine sme skúmali jednotlivé

perifrázy, ktoré patrili do rovnakého sémantického poľa. Potvrdili sme na daných skúmaných funkčných štýloch, že väzby ako *romper a + infinitív* a *echarse a + infinitív* sa spájajú s určitou skupinou slovesies ako sú *llorar* a *reír*. Najneutrálnejšou opisnou slovesnou väzbou zo skupiny je *empezar a + infinitív*, ktorá má najobjektívnejší charakter jej najbližším synonymom je väzba *ponerse a + infinitív*, ktorá sa so všetkých inchoatívnych väzieb vyskytuje najviac v publicistickom štýle (v knihách o varení, receptoch). Ďalej pri skúmaní sémantickej odlišnosti týchto väzieb sme dospeli k záveru, že sa odlišujú od seba tým, že dej je stále prudší a náhlejší a častokrát ich doprevádzajú príslovky ako *de repente*, *de pronto*. Na základe frekvenčnej analýzy sme zistili, že najviac prípadov na každú opisnú slovesnú väzbu nájdeme v prevažne beletrii.

Primárnym cieľom tejto práce bolo zachytiť frekvenciu a užitie daných opisných slovesných väzieb vyjadrujúcich počiatok deja, čo sme v časti praktickej za pomoci korpusu Španielskej kráľovskej akadémie zistili a následne zazanmenali do tabuliek a grafov. Ďalším z cieľov bolo potvrdenie prípadné vyvrátenie hypotéz autorov, ktorí opisné slovesné väzby vo svojich publikáciach opisovali. U väčšiny väzieb sme tieto teórie potvrdili, ale pri väzbe *pasar a + infinitív*, sme zistili, že je obľúbená v hovorovom štýle a nielen v akademických kruhoch ako uvádzali autori (Gili Gaya, Fente Gómez).

Fenomén opisných slovesných väzieb sa zo španielskej gramatiky určite len tak jednoducho nevytratí, čo dokazuje nespočetné množstvo literatúry venovanej opisným slovesným väzbám, ako aj polemizovanie nad samotným termínom opisná slovesná väzba. V tejto práci sme sa dostatočne oboznámili s danou problematikou a detailne rozobrali opisné slovesné väzby vyjadrujúce počiatok deja, na základe jednotlivej klasifikácie autorov, sme zostavili vlastnú klasifikáciu podľa ktorej sme rozdelili opisné slovesné väzby, aby boli prehľadnejšie. Výskum na základe práce s korpusom Španielskej kráľovskej akadémie nám umožnil vlastný rozbor a celkové vyhodnotenie frekvenčnej analýzy v podobe grafov a tabuliek v rôznych funkčných štýloch.

RESUMÉ

El español es una lengua que nos permite expresar varias acciones de diferentes formas. Un fenómeno muy importante en español es el uso de las perífrasis verbales, con las cuales podemos expresar varias acciones. Conocemos varios tipos de perífrasis verbales que expresan, por ejemplo, el inicio de la acción, la duración, la repetición, frecuencia o el fin de la acción. Sin duda, el español posee gran abundancia de perífrasis verbales. Además de eso, muchas de ellas tienen sinónimos que se diferencian con matices en el significado. Este trabajo de fin de carrera se basa en el estudio de las perífrasis incoativas e ingresivas. El objetivo del trabajo es la investigación de este tipo de perífrasis verbales incoativas e ingresivas en diferentes registros de la lengua y también comprobar la frecuencia y el uso de las perífrasis mencionadas. Nos hemos centrado en el estudio del lenguaje periodístico, en el cual hemos investigado los textos de gastronomía y deporte. Después hemos trabajado con los textos científicos que representan el lenguaje específico o especializado. Otros textos estudiados provienen de la ficción, ya que hay una gran abundancia de las perífrasis en este género. Hemos investigado, ante todo, los textos de las novelas españolas e hispanoamericanas. Por último, hemos buscado las perífrasis en el estilo oral propio de grabaciones de radio, de tertulias, debates, entrevistas etc. Toda la investigación se ha realizado a través del corpus de la Real Academia Española CREA.

El trabajo se divide en dos partes: la parte teórica y la parte práctica. Principalmente en la primera parte nos dedicamos a tres fenómenos importantes como son el concepto de la perífrasis verbal en general, el problema de la denominación de las perífrasis verbales y, por último, la descripción de las perífrasis verbales que expresan el comienzo de una acción. En cuanto al problema de la denominación de las perífrasis, los autores según su punto de vista prefieren el nombre de las perífrasis verbales o las frases verbales que propuso Rafael Seco. En nuestro trabajo, hemos utilizado el término de las perífrasis verbales, ya que nos parece más frecuente y común. En la segunda parte del trabajo hemos trabajado directamente con el corpus de la Real Academia Española CREA, donde buscamos ejemplos y a la vez hicimos el análisis de frecuencia del uso de las perífrasis verbales que se puede ver en las tablas y gráficas en la parte práctica. En este trabajo se ha constatado la presencia de las perífrasis en todos los textos de varios registros de lengua. Por consiguiente la mayoría de

los casos se ha encontrado en ficción. Según el análisis de las perífrasis verbales de Gili Gaya y Gómez Torrego de las perífrasis verbales, hemos comprobado también el uso en varios registros y en la mayoría de los casos coinciden estas teorías con nuestra investigación. En los anexos al final del trabajo encontramos la clasificación de las perífrasis incoativas e ingresivas de los autores checos y españoles en unas tablas esquemáticas, lo que nos permite ver diferentes puntos de vista de los autores y a la vez el sistema diferente de la clasificación. Fente Gómez clasifica estas perífrasis como incoativas, mientras que Gómez Torrego las clasifica según el tiempo, modo y aspecto. Gracias a esta clasificación hemos creado mi propia clasificación con la que he trabajado en la parte práctica. Hemos dividido las perífrasis en tres grupos, los dos primeros grupos son perífrasis verbales en su pleno sentido. Las he dividido en ingresivas e incoativas porque no considero estos términos como sinónimos totales. Noto una pequeña diferencia en el matiz. Las perífrasis ingresivas expresan aún mayor brusquedad de la acción que las incoativas. El tercer grupo son las semi – perífrasis verbales que poseen este nombre porque mantienen su propio significado del verbo aunque la perífrasis pasar a + infinitivo nos hace dudar y quizás sea más adecuado considerarla como perífrasis ingresiva.

Por último, hemos comprobado y hemos coincidido en la teoría con los ligüistas tanto checos como españoles. Hemos explicado el concepto de la perífrasis verbal, hemos analizado el problema de la denominación de las perífrasis verbales que resulta muy polémico. Gracias a la propia investigación hemos llegado a la conclusión que las perífrasis verbales tienen su lugar en la gramática española y su uso es inevitable. A pesar de que existen perífrasis que son sinónimos (por ejemplo, en vez de la construcción *ir a + infinitivo* podríamos utilizar el futuro simple; y la perífrasis *empezar a + infinitivo* tiene otras perífrasis sinónimas, como *ponerse a + infinitivo*, *echarse a + infinitivo...*), cabe señalar que cada una tiene su propio significado y se distinguen por su matiz.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- ALARCOS LLORACH, Emilio: *Gramática de la lengua española*, Espasa, Madrid 1999.
- ČERNÝ, Jiří: *Morfología española*, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2000.
- FENTE GÓMEZ, Rafael, FERNÁNDEZ, Jesús; FEIJÓO, Lope G.: *Perífrasis verbales*, SGEL, Madrid 1992.
- GARCÍA GONZÁLEZ, Javier: *Perífrasis verbales*, Sociedad General Española de Librería, Madrid 1992.
- GILI GAYA, Samuel: *Curso superior de sintaxis española*, BIBLOGRAF S.A., Barcelona 2000.
- GÓMEZ TORREGO, Leonardo: *Los verbos auxiliares. Las perífrasis verbales de infinitivo*, In: BOSQUE, Ignacio; DEMONTE, Violeta, Espasa, Gramática Descriptiva de la Lengua Española, Madrid, Espasa, 1999, str. 3323 – 3388.
- GÓMEZ TORREGO, Leonardo: *Gramática didáctica del español*, Ediciones SM, Madrid 1997.
- GÓMEZ TORREGO, Leonardo: *Perífrasis verbales*, ARCO/LIBROS, S.A., Madrid 1988.
- HAMPLOVÁ, Sylva: *Stručná mluvnice španělštiny*, Academia nakladatelství Československé akademie věd, Praha 1985.
- KRÁLOVÁ, Jana a kol.: *?Fiesta! 2*, Fraus, Plzeň 2003.
- KRÁLOVÁ, Jana a kol.: *?Fiesta! 3*, Fraus, Plzeň 2003.
- KRÁLOVÁ, Jana a kol.: *Moderní gramatika španělštiny*, Fraus, Plzeň 1999.
- MACÍKOVÁ, Olga; MLÝNKOVÁ, Ludmila: *Obchodní španělština – Español Comercial*, CP Books, Brno 2005.

TRUP, Ladislav: *Gramatika španielčiny I. Výslovnosť, pravopis, morfológia*, Letra, Bratislava 1997.

ZAVADIL, Bohumil: *Současný španeľský jazyk II. Základní slovní druhy: slovesa*, Univerzita Karlova, Praha 1995.

ZAVADIL, Bohumil; ČERMÁK, Petr: *Mluvnice současné španělštiny*, Univerzita Karlova v Praze, Praha 2010.

Elektronické zdroje:

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [citované 2015-29-04]

MICHALČÍKOVÁ, Jana. 2010. *Porovnanie prekladu aspektu v španielskom jazyku*. In: *Jazyk a kultúra*. [online]. I. roč. č. 1/2010. [citované 2015-29-04]. Dostupné na internete: www.ff.unipo.sk/jak/1_2010/michalcikova.pdf

MARTÍNEZ GÓMEZ, Esther. 2004. *Las perífrasis verbales en español*. In: *Revista electrónica de estudios filológicos*. [online]. IV. roč. č. 7/2004. [citované 2015-29-04]. Dostupné na internete: <http://www.um.es/tonosdigital/znum7/estudios/kdelasperifrasis.htm>

PRÍLOHY

Klasifikácie len opisných slovesných väzieb vyjadrujúcich počiatok deja podľa jednotlivých českých a španielskych autorov.

Klasifikácia podľa Samuela Gili Gayu:

SKUPINA	NÁZOV VÄZBY
Progresívne – inchoatívne opisné slovesné väzby (<i>significación progresiva – incoativa</i>)	Ir a + infinitív Pasar a + infinitív Echar a + infinitív

Zdroj: Samuel GILI GAYA: Curso superior de sintaxis española, BIBLOGRAF S.A., Barcelona 2000; str. 118

Klasifikácia podľa Leonarda Gómez Torrega:

SKUPINA	NÁZOV VÄZBY
Aspektuálne Opisné slovesné väzby	Ir a + infinitív Empezar / comenzar a + infinitív Ponerse a + infinitív Echar(se) a + infinitív Romper a + infinitív Estar a punto de + infinitív

Zdroj: Leonardo GÓMEZ TORREGO: *Los verbos auxiliares. Las perífrasis verbales de infinitivo*, in: Gramática descriptiva de la lengua española 2., BOSQUE, Ignacio, DEMONTE, Violeta, Espasa, Madrid 1999, str. 3323 - 3324

SKUPINA	NÁZOV VÄZBY
INFINITÍVNE OPISNÉ SLOVESNÉ VÄZBY	
Temporálne a modálne (<i>temporales y modales</i>)	Ir a + infinitív Estar por + infinitív
Aspektuálne (<i>aspectuales</i>) – inchoatívne opisné slovesné väzby (<i>perífrasis inchoativas</i>)	Empezar / comenzar a + infinitív Ponerse a + infinitív Meterse a + infinitív Echar(se) a + infinitív Romper a + infinitív Soltarse a + infinitív Estar al + infinitív Estar para + infinitív
OPISNÉ SLOVESNÉ VÄZBY S GERUNDIOM	Ir + gerundium
POLO OPISNÉ SLOVESNÉ VÄZBY S GERUNDIOM	Salir + gerundium

Zdroj: Leonardo GÓMEZ TORREGO: *Perífrasis verbales*, ARCO/LIBROS, S.A., Madrid 1988; str. 243- 244

Klasifikácia podľa Rafaela Fente Gómeza a kol.:

SKUPINA	NÁZOV VÄZBY
Opisné slovesné väzby vyjadrujúce počiatok deja (<i>Perífrasis inchoativas</i>)	Ir a + infinitív Ponerse a + infinitív Echar(se) a + infinitív Romper a + infinitív Pasar a + infinitív Liarse a + infinitív Ir + gerundium Meterse a + infinitív Salir + gerundium Darle (a uno por) + infinitív

Zdroj: Rafael FENTE GÓMEZ a kol.: *Perífrasis verbales*, SGEL, Madrid 1983, str. 61 - 62

Klasifikácia ingresívnych opisných slovesných väzieb podľa Bohumila Zavadila:

SKUPINA	NÁZOV VÄZBY
Inminentná ingresívnosť	Estar por + infinitív Estar para + infinitív Estar a punto de + infinitív
Dispozitívna ingresívnosť	Ir a + infinitív
Iniciálna ingresívnosť	Empezar a + infinitív Comenzar a + infinitív Principiar a + infinitív Ponerse a + infinitív Echar(se) a + infinitív Romper a + infinitív Entrar a + infinitív Pasar a + infinitív Largarse a + infinitív Coger a + infinitív Agarrar a + infinitív Darse a + infinitív Meterse a + infinitív Lanzarse a + infinitív Arrojarse a + infinitív Soltarse a + infinitív Precipitarse a + infinitív
Inceptívna ingresívnosť	Empezar por + infinitív Comenzar por + infinitív Principiar por + infinitív

Zdroj: Bohumil ZAVADIL, Petr Čermák : *Mluvnice současné španělštiny*, Univerzita Karlova v Praze, Praha 2010; str. 314

Klasifikácia podľa Jiřího Černého:

SKUPINA	NÁZOV VÄZBY
Slovesá vyjadrujúce dej	Ponerse a + infinitív Echar(se) a + infinitív Empezar a + infinitív Comenzar a + infinitív Estar para + infinitív Estar a punto de + infinitív Comenzar por + infinitív

Zdroj: Jiří ČERNÝ: *Morfología española*, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2000, str. 123

Vlastná klasifikácia opisných slovesných väzieb:

SKUPINA	NÁZOV VÄZBY
Ingresívne opisné slovesné väzby	Ir a + infinitív Estar a punto de + infinitív Estar para + infinitív Estar por + infinitív
Inchoatívne slovesné väzby	Empezar a + infinitív Comenzar a + infinitív Principiar a + infinitív Ponerse a + infinitív Echar(se) a + infinitív Romper a + infinitív Liarse a + infinitív Meterse a + infinitív Empezar por + infinitív Comenzar por + infinitív Principiar por + infinitív
Polo opisné slovesné väzby	Pasar a + infinitív Salir + gerundium Ir + gerundium

Zdroj: vlastné zpracovanie